
Nyheter

Asli Erdogan: - Eg dedikerer prisen til mor	🌐 Den norske Forfatterforening	17.11.2018 17:35	2
Et land i brann	📄 Dagsavisen	18.11.2017	3
– Regimet stilner noe i oss alle	📄 Morgenbladet	10.11.2017	7
Politikk trumfar lov og rett	📄 Klassekampen	07.11.2017	11
- Eg syng arier med kniven mot strupa	📄 Stavanger Aftenblad	19.10.2019	14
NY PRIS TIL ASLI ERDOGAN	📄 Dag og Tid	06.09.2019	32

Asli Erdogan: - Eg dedikerer prisen til mor

Den norske Forfatterforening. 17.11.2018 17:35

- Mora mi har vore som ein tiger, ho har bedt meg om å reise meg og kjempe vidare, sa Asli Erdogan til ein sal sett full av medlemmar av Den norske Forfatterforening i dag.

© Den norske Forfatterforening

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremmes utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Se webartikkelen på <http://ret.nu/giI92mCv>

The screenshot shows a web page from the Norwegian Writers' Association (Den norske Forfatterforening). The main headline is "Asli Erdogan: - Eg dedikerer prisen til mor". Below the headline is a large photo of Asli Erdogan and her mother. To the right of the main photo is a sidebar with a search bar and a list of links. The main text of the article is visible below the photo, starting with "Asli Erdogan er forfatter-mor som mor, som har oppnådd forfatterstatus". The article text continues with a quote from Asli Erdogan about her mother's influence. At the bottom of the article is another photo showing a group of people at an event.

Dagsavisen

Et land i brann

Dagsavisen. 18.11.2017. Side: 32-33

STIAN BROMARK Ansvarlig redaktør Agenda Magasin

Huset Tyrkia står i brann. Noen løper rundt i villrede, andre ser på TV. Imens blir alle røykforgiftet. Møt Asli Erdogan, en brennmerket forfatter.

Fanget i en brennende bygning. Slik beskriver den tyrkiske forfatteren Asli Erdogan følelsen mange innbyggere har av å leve i dagens Tyrkia. Setningen er fra en tekst som sto på trykk i den prokurdiske avisen Özgür Gündem 20. oktober 2015, men er nå å finne igjen i hennes nye bok, «Nå er ikke engang stillheten din».

Politisk

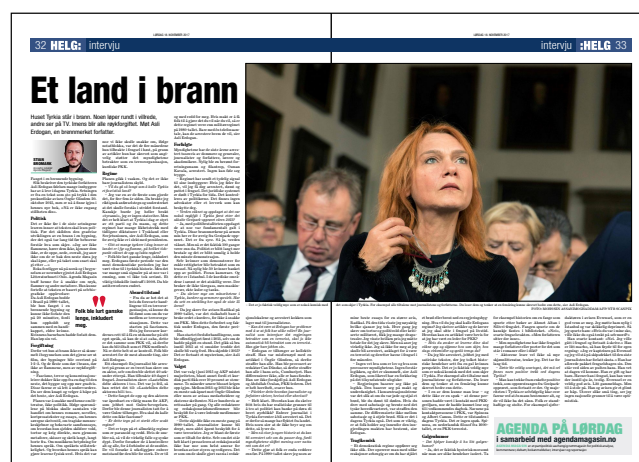
Det er ikke før i de siste setningene leseren innser at teksten skal leses politisk. Før det skildres den gradvise utviklingen av en brann i en bygning, der det også tar lang tid før beboerne forstår hva som skjer. «Jeg ser ikke flammene, hører dem ikke, kjenner dem ikke, er de oppe, nede, overalt, jeg aner ikke om de er bak den neste døra jeg skal åpne, eller på taket som snart skal gi etter ... »

Boka foreligger nå på norsk og i begynnelsen av november gjestet Asli Erdogan Litteraturhuset i Oslo. Agenda Magasin traff henne for å snakke om røyk, flammer og andre metaforer. Hun kunne fortelle at teksten er basert på selvbiografiske opplevelser: Da Asli Erdogan bodde i Brasil på 1990-tallet, ble hun fanget i en brennende bygning og kunne ikke forlate den på 20 minutter, fordi hun oppholdt seg sammen med en handikappet, eldre kvinne. Kvinnens barnebarn hadde forlatt dem. Han løp sin vei.

Forgiftning

Derfor vet hun at brann ikke er så skummelt i begynnelsen som det gjerne ser ut film, der bygninger blir overtent på 1-2-3. Og de fleste som dør i brann, dør ikke av flammene, men av røykforgiftning.

- Fascisme, terror og konsentrasjonsleirer dukker ikke opp fra en dag til den neste, det bygger seg opp mer gradvis. Disse farene er så lett å undervurdere. Du ser

dem knapt og velger å håpe på det beste, sier Asli Erdogan.

Planen var å snakke med henne om litteratur, ikke politikk. Ifølge spørsmålene på blokka skulle samtalen vår handlet om hennes romaner, noveller, kortprosattekster og essays, om hennes særegne skrivestil, om tragiske menneskeskjebner og beksvarte samfunnssyn, om hvordan hun sjelden skildrer vold, tortur og krig direkte, men gjennom metaforer, skisser og skrik langt, langt borte fra. Om musikkens betydning for hennes språk. Om språkets utilstrekkelighet. Og hvordan hennes språk kan gjøre leserne fysisk uvel. Hvis det var noe vi ikke skulle snakke om, ifølge notatblokka, var det de fire månedene hun tilbrakte i fengsel i høst, på grunn av artikler hun har skrevet som angivelig støtter det myndighetene betrakter som en terrororganisasjon, kurdiske PKK.

Regime

Planen gikk i vasken. Og det er ikke bare journalistens skyld.

- Vil du gå så langt som å kalle Tyrkia et fascistisk land?

- Jeg var en av de første som gjorde det, for fire-fem år siden. Da brukte jeg riktignok anførselstegn og understreket at det skulle forstås i utvidet forstand. Kanskje burde jeg heller brukt «tyranni», jeg er ingen statsviter. Men det er helt klart at Tyrkia i dag er styrt av ett parti og én mann, og dette regimet har mange

likhetstrekk med tidligere diktaturer i Tyskland eller Sovjetunionen, sier Asli Erdogan, som for øvrig ikke er i slekt med presidenten.

- Gitt at mange tyrkere i dag innser at landet er i fyr og flamme, på hvilket tidspunkt våknet de opp og lukta røyken?

- Folk ble lurt ganske lenge, inkludert meg. Erdogans første periode var den mest demokratiske perioden jeg har vært vitne til i tyrkisk historie. Men det var mange små signaler på at noe var i emning, som vi ikke tok seriøst. Et viktig tidsskille inntraff i 2008. Da ble antiterrorloven endret.

Absurd tilstand

- Fra da av het det at hvis du forsvarte handlingene til en terrororganisasjon, så kunne du bli dømt som om du var medlem av terrororganisasjonen. Dette var starten på fascismen. Hvis jeg forsvarer kurdernes rett til å få en utdanning på sitt eget språk, så kan de si at «aha, dette er det samme som PKK vil, så derfor kan du bli tiltalt som et PKK-medlem!» Nå er dette helt ut av kontroll. Folk blir arrestert for de mest absurde ting, sier Asli Erdogan.

Ett eksempel: En journalist ble arrestert på grunn av en tweet han skrev om en aktor, selv om den ble slettet 40 sekunder etterpå. Han tilbrakte 40 dager i fengsel. Journalisten skrev «Lastebilen delte aktoren i to». Det var jo feil, så han rettet det til: «Lastebilen delte aktorens bil i to».

- Dette fanget de opp og den aktoren var åpenbart en viktig mann for AKP, som jobbet mot Gulen-bevegelsen. Derfor ble denne journalisten tatt for å være Gulen-tilhenger. Hva skal du kalle dette om ikke fascisme?

- Er dette tegn på et sterkt eller svakt regime?

- Det er tegn på et allmektig regime som er paranoid og redd. Hvis de snubler nå, så vil de virkelig falle og synke dypt. Derfor forsøker de å kontrollere alt og alle, for å forhindre at de snubler. De vil forsøke å ufarliggjøre enhver motstand før den blir for sterk. De er til og med redd for meg. Hvis makt er å få folk til å gjøre det du vil når du vil, så er dette regimet verre enn militærregimet på 1980-tallet. Bare med én telefonsamtale, kan de arrestere hvem de vil, sier Asli Erdogan.

Forfulgte

Myndighetene har de siste årene arrestert tusenvis av dommere og generaler, journalister og forfattere, lærere og akademikere. Nylig ble en berømt forretningsmann og filantrop, Osman Kavala, arrestert. Ingen kan føle seg trygge.

- Regimet har sendt et tydelig signal til sine innbyggere: Hvis jeg føler for det, vil jeg få deg arrestert, dømt og puttet i fengsel. Det juridiske systemet er dødt i Tyrkia for tida. Det kontrolleres av politikerne. Det finnes ingen advokater eller et lovverk som kan beskytte deg.

- Verden våknet og oppdaget at det var nokså røykfyllt i Tyrkia først etter det såkalte Gezipark-opprøret våren 2013?

- Ja, med politibrutaliteten oppdaget de at noe var fundamentalt galt i Tyrkia. Disse brannmerkene på armen min her er for øvrig fra Gezipark-opprøret. Det er fra syre. Så ja, verden våknet. Men nå er det faktisk 100 ganger verre enn da. Politiet er blitt langt mer brutale og det er blitt umulig å holde den minste demonstrasjon.

Selv kvinner som demonstrerer for enkle rettigheter blir betraktet som en trussel. Nå nylig ble 50 kvinner banket opp av politiet. Foran kameraer. Og dette er i Istanbul. I de kurdiske områdene i sørøst er det atskillig verre. Der bruker de ikke tåregass, men maskingevær, ekte kuler og tanks.

- Du skriver mye om minoritetene i Tyrkia, kurdere og armenere spesielt. Har du sett en utvikling her også de siste 15 årene?

- Da jeg skrev for avisen Radikal på 1990-tallet, var det risikabelt bare å bruke ordet «kurder», for ikke å snakke om PKK. Men dette forbedret seg faktisk under Erdogan, den første perioden.

Han startet fredsforhandlingene, som ble offentliggjort først i 2013, selv om de hadde pågått en stund. Det gikk så bra inntil 2015 at vi omsider trodde det skulle bli varig fred. Hva skjedde i 2015? Det er fortsatt et mysterium, sier Asli Erdogan.

Valget

Det var valg i juni 2015 og AKP mistet majoriteten, blant annet fordi et kurdisk parti fikk over 10 prosent av stemmene. To måneder senere blusset krigen opp

igjen. Mellom 2013 og 2015 ble ikke en eneste sak åpnet mot Özgür Gündem eller noen av avisas medarbeidere og eksterne skribenter. Nå er hundrevis av rettssaker på gang. Og alle redaktører og redaksjonsrådsmedlemmer blir beskyldt for å være ledende medlemmer av PKK.

- Dette skjedde ikke en eneste gang på 1990-tallet. Journalister kunne bli drept, men aldri åpent beskyldt for å være terrorister. Jeg er blant de første som er tiltalt for dette. Selv om det står helt klart i presseloven at redaksjonsråd ikke har noe som helst ansvar for hvordan aviser styres og redigeres. Det er som om de skulle gjort razzia i redaksjonslokalene og arrestert kokken som lager mat til journalistene.

- Kan det være at Erdogan har problemer med å se at folk har ulike roller? En journalist som intervjuer det regjeringen betrakter som en terrorist, skal jo ikke automatisk bli betraktet som en terrorist. Han gjør bare jobben sin.

- Erdogan er tilhenger av kollektiv straff. Han var misfornøyd med en artikkel i Özgür Gündem, så derfor straffer han alle. Han ble provosert av redaktør Can Dündar, så derfor straffer han alle i hans avis, Cumhuriyet. Han differensierer ikke, alle er hans fiender. Han ser ikke forskjell på Asli Erdogan og Abdullah Öcalan, PKK-lederen. Det er helt horribelt, svarer hun.

- Påvirker dette hvordan journalister og forfattere skriver, bevisst eller ubevisst?

- Helt klart. Hvordan kan du skrive fritt hvis du har realistiske grunner til å tro at politiet kan banke på døra di hvert øyeblikk? Enhver journalist i Tyrkia forventer å bli arrestert nå. Det er derfor så mange har flyktet fra landet. Hvis noen sier at de ikke bryr seg om dette, så lyver de.

- Men nå viser jo nyere historie at du kan bli arrestert selv om du passer deg, fordi myndighetene skiftet mening over natta rett som det er?

- Dette gjør at folk er enda reddere enn før. På 1990-tallet skrev jeg noen av mine beste essays for en større avis, Radikal. På den tida visste jeg nøyaktig hvilke sjanser jeg tok. Hver gang jeg skrev om tortur og politivold eller kritiserte militæret, fikk jeg mange drapstrusler. Jeg visste hvilken pris jeg måtte betale for det jeg skrev. Men nå aner jeg virkelig ikke. Jeg så

ikke for meg at jeg skulle bli arrestert, anklaget for å være en terrorist og deretter havne i fengsel i fire måneder.

- Ingen vet hva som er lov og hva som provoserer myndighetene. Ingen forstår logikken, og det er skummelt, sier Asli Erdogan, som likevel har en forklaring på det tilsynelatende ulogiske:

- Regjeringen baserer seg ikke på logikk. Den baserer seg på makt og underdanighet. I konsentrasjonsleirene var det slik at om du var jøde og stjal et brød, ble du dømt til døden. Hvis du drev med sabotasje og brente ned det tyske hovedkvarteret, var straffen den samme. De differensierte ikke mellom sabotasje og å stjele brød. Slik er det i dagens Tyrkia også. Det som er viktig, er at folk holder seg innenfor den inngjerdingen makten har bestemt, sier Erdogan.

Tragikomisk

- Et demokratisk regime oppfører seg ikke slik. Der opererer man med ulike reaksjoner avhengig av om du har stjålet et brød eller brent ned en regjeringsbygning. Hva vil du jeg skal kalle Erdogans regime? Jeg skriver artikler og de krever at jeg skal sitte i fengsel på livstid. Hvordan kan en artikkel være bevis for at jeg har vært en leder for PKK?

- Hvis du ønsker at leserne dine skal våkne opp og skjønne hva som skjer, hva slags virkemidler og språk trengs da?

- Da jeg ble arrestert, jobbet jeg med satiriske tekster, der jeg tolket historiske hendelser sett fra en gal kvinnes perspektiv. Det er jo faktisk veldig mye som er nokså komisk med det som skjer i Tyrkia. For eksempel alle tiltalene mot journalistene og forfatterne. Du leser dem og tenker at en femåring kunne skrevet bedre enn dette.

- I en av dem kunne man lese - og dette ikke er en spøk - at denne personen hadde vært i kontakt med PKK-geriljaen, noe de hadde kunnet lese seg til i vedkommendes dagbok. Navnene på kontaktpersonene i PKK, var Spinoza og Albert Camus. Dette er tilstanden i dagens Tyrkia. Det er ingen spøk. Spinoza, en nederlandsk filosof fra 1600-tallet, er en PKK-terrorist.

Galgenhumor

- Det hjelper kanskje å ha litt galgenhumor?

- Ja, det er faktisk hysterisk morsomt når man ser slike hendelser isolert. Ta for eksempel historien om en fange som spurte etter bøker av Ahmet Altan i Silivri-fengslet. Fangen spurte om de kanskje fantes i biblioteket. «Nei», svarte fengselsvakten. «Men forfatteren sitter der inne».

- Men myndighetene har ikke fengslet mange forfattere eller poeter for det som står i romaner eller i dikt?

- Aktorene leser vel ikke så mye skjønnlitteratur, tenker jeg. Det tar for lang tid.

- Dette ble veldig svartsynt, det må vel finnes noen positive trekk ved dagens Tyrkia?

- Man kan trekke fram enkelte positive trekk, som opprørstrangen fra Geziparkopprøret, som fortsatt er der. Og majoriteten i Tyrkia er selvfølgelig klar over farene ved at én mann bestemmer alt, og de vil ikke ha det sånn. Folk er standhaftige og stolte. For eksempel sjefredaktøren i avisen Evrensel, som er en god venn av meg. Jeg møtte ham nylig i Istanbul og var skikkelig deprimert. Så jeg spurte ham: «Hvis du var i mine sko, ville ikke du også tenkt på selvmord? »

Han svarte kontant: «Nei. Jeg ville gått i fengsel og fortsatt å skrive. » Han er litt macho, så han føyde til for egen regning: «Jeg er kapteinen på Evrensel og jeg vil stå på skipsdekket til den siste journalisten har forlatt skuta. » Han har allerede pakket fengselsbagen sin. Den står ved siden av pulten hans. Han vet at dagen vil komme. Han er gift og har barn. Havner han i fengsel, kan han være der inntil sju år, trolig. Evrensel er en veldig god avis. Litt gammeldags. Men til å stole på. Han og avisen gir et glimt av håp. Utover slike små ting, ser jeg ingen rasjonelle grunner til å være optimistisk.

" Folk ble lurt ganske lenge, inkludert meg. "

- Det er jo faktisk veldig mye som er nokså komisk med det som skjer i Tyrkia. For eksempel alle tiltalene mot journalistene og forfatterne. Du leser dem og tenker at en femåring kunne skrevet bedre enn dette, sier Asli Erdogan.

må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les hele nyheten på <http://ret.nu/revwTF26>

– Regimet stilner noe i oss alle

☐ Morgenbladet. 10.11.2017. Side: 44,45,46

OPPOSISJONELL Tyrkiske Asli Erdogan har skrevet en rekke bøker som går tett på den fremvoksende fascismen i Tyrkia. Arrestasjon og fengsling har merket, men ikke knekt henne.

Det passer aldri å bli arrestert og kastet i fengsel. Men da det hendte med forfatteren og aktivisten Asli Erdogan, var det ekstra fortvilende, sier hun: - Jeg holdt akkurat på å finne et språk. Så jeg ble satt i fengsel på en veldig upassende tid, må jeg si!

«Folkeundergraving». Erdogan - som ikke er i slekt med presidenten med samme etternavn - er en av den tyrkiske opposisjonens sentrale figurer, en fremstående intellektuell med et dypt forhold til samfunnsansvar og engasjement. Hun har skrevet en rekke bøker, romaner, noveller og essayer, og vært spaltist i avisene Radikal og Özgür Gündem («Fri dagsorden»).

Da sistnevnte avis ble stoppet av de tyrkiske myndighetene i fjor, ble hun arrestert, tiltalt for «medlemskap i en illegal organisasjon», «propaganda for en illegal organisasjon» og «folkeundergraving». Fire måneder satt hun inne - foreløpig. I dag rister hun på hodet av detaljene i kampanjen mot henne: - Det endte med at jeg ble beskyldt for å være et grunnleggende medlem av det revolusjonære kurdiske PKK. Men da PKK ble grunnlagt, var jeg altså ti-elleve år gammel.

Partikkelfysikk. Det lå ikke i kortene at Asli Erdogan skulle bli en av Europas mest kjente opposisjonelle. Som yngre var hun et skolelys, og fant veien til selveste Cern i Sveits: - Jeg har studert datateknologi, men jeg er master i fysikk, det vil si høyenergi-partikkelfysikk. Ved Cern jobbet jeg to år med en mastergrad knyttet opp til Higgs-bosonet, en avgjørende partikkel for fysikkens teorier.

- Langt unna politikken? - Hm. Nei, jeg vil si at vitenskapen er særlig filtret inn i politikken. Fordi vitenskap leder til politikk. Selv om Cern for eksempel ble stiftet for fredelige formål og ikke arbeider med noe militært, så vil store oppdagelser til syvende og sist bli benyttet til militære formål. Så som vitenskapsperson Lasse Midttun og Herman Dreyer (foto)

Det handler om en massakre. Og om et menneske som blir brent til døde i en kjeller et sted. Det journalistiske språket strekker ikke til overfor denne gruen. ASLI ERDOGAN

kan jeg nok ikke si at jeg har rene hender akkurat. Visste du forresten at de militære ønsket å bruke atombomben mot militære mål, mens de sivile, som Oppenheimer, ville bruke den mot byer - for å se bombens fulle kraft? Husk at vitenskap ikke bare handler om å åpne nye grenser, men også om å åpne opp nye kontrollmuligheter og nye veier til makt - når alt kommer til alt.

Traumenes språk. At Asli Erdogan ble forfatter, er enden på en lang historie med en tynn tråd, sier hun: - Bestemoren min, som var poet, fant noen av diktene mine og fikk dem publisert uten mitt vitende da jeg var bare ti år. Jeg ble så flau! Etter det skrev jeg ikke på lenge, lenge. Derimot var jeg ekstremt ivrig til å lese. Jeg lærte meg selv å lese og skrive som fireåring, så jeg var nok et intelligent barn, men bare på visse områder - følelsesmessig er jeg vel kanskje fortsatt fire

år, haha. Altså, jeg hadde talenter innen læring generelt og særlig matematikk, jeg kunne også gange og dele som fireåring. Men jeg var ensom! Bøkene ble et kosmos jeg kunne overleve i.

Det ble debut i 1990, først skrev hun prisbelønte enkelt noveller, så romaner. Av hennes utgivelser regner mange Steinbygningen fra 2009 som den fremste - en samling av en langnovelle og tre kortere noveller som kom på norsk i 2013.

Steinbygningen kan leses som en bok om fengslede og internerte, hvordan de opplever sin situasjon, fysisk og eksistensielt. Men da Erdogan skrev den, hadde hun ennå ikke selv vært fengslet: - Nå handler jo boken strengt tatt heller ikke

ASLI ERDOGAN

. Tyrkisk forfatter, journalist og menneskerettsaktivist. Født 1967. . Master i partikkelfysikk.

. Debuterte som romanforfatter i 1994. Skriver også noveller og essayer.

. I 2016 ble hun arrestert for sitt arbeid i den regimekritiske avisen Özgür Gündem, satt fire måneder i fengsel.

••

egentlig om å være i fengsel. Steinbygningen selv er en metafor. Dessuten: I min tankeverden er den mer av en politistasjon. Faktisk: Den arkitekturen jeg brukte som modell, stammet fra en virkelig politistasjon i Istanbul. Et notorisk hovedkvarter for det hemmelige politiet opp til 1970-tallet. Da jeg var der, var det kriminalpolitiet som holdt til der. Men det var alltid kjent for torturen og selvmordene.

Boken unnslopp ikke kritikk fra tidligere fanger i Tyrkia, forteller Erdogan: - Noen sto frem og mislikte måten boken forholder seg til fangetilværelsen på. For eksempel ble det innvendt at «steinhard tortur må beskrives i et steinhardt språk». Vel, kanskje det er sant - noen ganger. Men da jeg selv endte i fengsel, tenkte jeg nøye over nettopp den boken. Og jeg fant at jeg nok ikke var så langt unna å fange traumenes språk. For traumene snakker slik - i hvert fall for meg.

- Hvordan preger det språket? - Vel, du kan jo spørre meg hvordan jeg opplevde å sitte i fengsel, og det vil være svært vanskelig for meg å komme med et nøyaktig referat. Fengselet taler i svart og hvitt, i nær forsteinede bilder. Og du kan ikke viske dem ut. Du kan

ikke få dem ut av hodet. Som i boken, hvor det er noen insisterende stemmer, som koret av torturerte barn. Og rundt dette? En stor mørk sky. Slik opplevde jeg selv fangetilværelsen.

Et vendepunkt. Asli Erdogans nye bok av året, Nå er ikke engang stillheten din, er artikler og korte essayer hun har skrevet siden 2010 og frem til arrestasjonen i fjor. Men stemmen er ikke ulik forfatterens skjønnlitterære stemme.

- Noen stikkord rundt den nye boken din: Minner. Hjemløst. Mareritt. Skygger. Drømmer. Tap. Krig. Er det mindre forskjell på fiksjon og sakprosa for deg enn for mange andre?

- La meg svare slik: I 2005 utga jeg en bok - kun delvis oversatt til fransk og italiensk foreløpig - som ville hett noe slikt som «I livets stillhet». Den er klassifisert som «poetisk prosa», hvilket nok er årsaken til at forleggere ligger unna den, ha ha. Men nettopp den er kanskje den dyreste boken jeg har skrevet, og jeg brukte syv år på den. Den er satt sammen av stillhet, men også lyder, stemmer, farger, lys, mørke. Det er nesten ingen fortelling. Mest en stemme bare - som på et vis føles urgammel. Ja, noen ganger siterer jeg direkte fra den egyptiske døboken.

Denne svært personlige teksten ble et vendepunkt for Erdogan som forfatter, sier hun i dag: - Alt det jeg har skrevet etterpå, Steinbygningen så vel som essayene i den nye boken, bærer i seg reminisenser av den boken. Vel, jeg skrev den i en svært spesiell tid. De viktigste sidene ble skrevet i løpet av de tre første ukene etter at jeg fikk høre at min tidligere elsker var død. Noe skjedde, ikke minst i språket mitt. Jeg ga opp å bli en «populær» forfatter, droppet romanen, gikk i retning av poesi.

- Hvordan plasserer den nye boken din seg? - Essayene ligger et sted imellom sjangrene. I utgangspunktet er de skrevet for en avis, samtidig som jeg prøver å gjøre hver tekst litterær, så litterær som mulig, får jeg si. Men det er jo begrensninger i avisformatet: Siden jeg skriver svært sakte, og det tar meg en evighet å ferdigstille et avsnitt, rekker jeg aldri å arbeide så mye med setningene som jeg gjerne ville, og så møter tekstene et stort publikum som kanskje ikke er så opptatt av hemmelighetene i Døboken eller av spørsmålet om hvorfor Orfeus snudde seg mot

Evrydike i Dødsriket! Spørsmål som for meg er de viktigste i livet, betyr kanskje ikke så mye for avisleseren. De vil ha noe mer direkte, rett på sak.

Jeg ble arrestert midt i arbeidet med å formulere et språk for det som faktisk hender i Tyrkia. Som jo er fascisme. ASLI ERDOGAN

Journalistikkens grenser. Uansett, mener Erdogan, er det i enkelte sammenhenger helt nødvendig med et litterært språk: - Se på temaene mine: Det handler om en massakre. Og om et menneske som blir brent til døde i en kjeller et sted. Det journalistiske språket strekker ikke til overfor denne gruen. Så jeg trenger å lene meg på det jeg har lært i skjønnlitteraturen.

- Boken har både konkrete og mer abstrakte, metaforfylte sider?

- Vel, jeg startet den med å skrive en «fascismens dagbok» og også en satirisk «gal kvinnes dagbok». Så faktisk vil jeg si at denne boken ikke er helt ferdig. Jeg ble arrestert midt i arbeidet med å formulere et språk for det som faktisk hender i Tyrkia. Som jo er fascisme.

Støtte til kurderne. Asli Erdogan er en av de mest kjente forkjemperne for kurderne i Tyrkia. Men hun er selv uten noen kurdiske røtter: - Min fars familie var tsjerkessere som flyktet fra Kaukasus til det ottomanske riket i 1864, på grunn av russiske forfølgelser. Min mors familie kommer fra Thessaloniki, og det er en hemmelighet i familien at den mest sannsynlig er jødisk og ikke etnisk gresk. Selv om mormoren min slet med å innrømme det!

- Din støtte til kurderne har vært kostbar. Du satt fire måneder i fengsel, fra august til desember i fjor. Tenkte du på mulige konsekvenser da du ble fast skribent i den kurdiskvennlige og regimekritiske avisen Özgür Gündem?

- Jeg visste at det ville ha en pris. Men ikke at prisen skulle bli så høy! For ting forandrer seg konstant i Tyrkia. Av og til er det relativt fredelig - og selv president Erdogans folk kan komme overraskende ut og snakke positivt om kurdisk autonomi, bla bla. Samtidig: Hadde jeg for eksempel sagt det, eller bare litt av det, ville de vel ha hengt meg.

Å bygge samvittighet. Så hvorfor synes Asli Erdogan at det er så viktig at forfattere skriver og uttaler seg i offentligheten?

- Vi kan bygge broer, både mellom etniske tyrkere og

kurdere, og også mellom de skarpe og harde kurdiske og tyrkiske nasjonalistene på en side og på den andre siden de som kan lytte til begge parter. Som en litterær person mente jeg at jeg måtte ha i hvert fall noe å bidra med. Som det å bygge samvittighet, kollektiv samvittighet. Ved å fortelle ofrenes historie.

- Og ofrene her var kurdere? - Ja, de fleste ofrene i Tyrkia er kurdere. Men det spiller jo egentlig ingen rolle: Poenget er at de er ofre. Jeg tenkte, svært naivt, skjønner jeg nå, at hvis mennesker hørte ofrenes historier, så ... altså hvis torturisten virkelig hørte de torturertes skrik, ville han ikke torturere noen igjen. Som sagt, dette var min naive tro. Men det er ikke slik det fungerer, viste det seg.

Imperiets skygge. For hundre år siden, da Det osmanske imperiet knaket i sammenføyningene, ble Tyrkia kalt «Europas syke mann». Hvor mye har forandret seg siden da?

- Det er visse traumer nasjoner aldri synes å komme helt over. Russernes imperium, østrikernes imperium. I hukommelsen blir disse rikene bare større og større! Tyrkia vil helst fremstå som overlegent, ikke minst i forhold til Europa, men har samtidig outsiderens underlegenhetsfølelse.

AKTUELL BOK

Asli Erdogan Nå er ikke engang stillheten din Oversatt fra tyrkisk av Ingeborg Fossetøl Gyldendal 2017

Jeg hater det Nietzscheordtaket om at det som ikke dreper oss, gjør oss sterkere. Det er ikke sant.

ASLI ERDOGAN

Se bare på tidens populære retorikk: Vi er de store osmanernes barnebarn, ja, vi er seldsjukkenes etterkommere også, det strekker seg stadig lengre tilbake! Vel, jeg synes dette er mest trist, siden det siste osmanske århundret var en katastrofe. Men ingen vil konfronteres med osmanernes forbrytelser: Hva de gjorde på Balkan, hva de gjorde med armenerne. Da heller snakke om 1500-tallet. Men sannheten? Jo, den er at osmanernes hender er like blodige som andre imperialisters.

lm@morgenbladet.no

Under geværene. Situasjonen i Tyrkia i dag påvirker hver krok av sjelen, mener Erdogan. Men akkurat hva gjør det med sjelen å leve under geværene?

- Det var nettopp livet i et slikt samfunn, i en slik

situasjon, jeg prøvde å finne et språk for, et mer subtilt språk. For Auschwitz, og utsultede lik i hauger, det er sluttpunktet. Fascismen starter med mye mer subtile måter å ødelegge på. Og i Tyrkia er vi nå vitner til dette. Hvert øyeblikk skjer det noe: Kan de brenne 150 mennesker i Cizre, så blir den hendelsen en del av deg. Ja, du kan søke tilflukt i de tre apekattene som ikke ser, hører eller snakker, eller du kan si at hæren måtte gjøre det den gjorde, blablabla. Men nei! Du blir forgiftet! Dette tror jeg sterkt på. Husk: Disse ofrene kommuniserte. De ringte oss med mobilene sine. De tryglet om hjelp. Vi kunne høre skrikene deres. Vi fortsatte å leve videre. Ingenting hendte. Men noe var likevel forandret.

Det verste ved et totalitært regime. Erdogan har ikke bare fortsatt å leve videre, hun har fortsatt å kjempe. De har ikke stoppet henne. Eller?

- Jo, vet du hva, på et vis har de det. Jeg hater det Nietzsche-ordtaket om at det som ikke dreper oss, gjør oss sterkere. Det er ikke sant. Jeg tror alle erfaringer dreper en del av deg. Dette skjer jo i Steinbygningen også: En del av deg overlever, en annen del dør. Og de to delene kan aldri mer høre hverandre. Dette er kanskje det verste ved et totalitært regime: Det stilner noe i deg, i oss alle. Ja, du fortsetter å snakke. Men noen av stemmene dine er døde. Tapt for evig.

Høy pris å betale: Fengselets bilder kan ikke viskes ut. Du kan ikke få dem ut av hodet, sier forfatteren og aktivisten Asli Erdogan.

© Morgenbladet

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les hele nyheten på <http://ret.nu/uJyVtP5>

KLASSEKAMPEN Venstresidas dagsavis

Politikk trumfar lov og rett

□ Klassekampen. 07.11.2017. Side: 26

Av Guri Kulås (tekst) og John Trygve Tollefsen (foto)

Asli Erdogan har lært ei hard lekse i fengsel: Du styrer ikkje over ditt eige liv i Tyrkia.

BØKER

– De gjer den feilen at de trur det går an å sjå på Tyrkia som om landet var eit fungerande demokrati, seier Asli Erdogan då Klassekampen ber henne vurdere den tyrkiske opposisjonens sjansar.

Tyrkia har hatt unntakstilstand sidan kuppforsøket 15. juli i fjor. Jakta på kuppmakarane skei raskt over i politisk forfølgning av all opposisjon, med massearrestasjonar av offiserar, offentleg tilsette, politikarar og journalistar. I april i år fekk president Recep Tayyip Erdogan utvida fullmakter. Eit mandat han har brukt til å stramma inn det politiske handlingsrommet. Korleis vil vala i framtida bli? Valresultat kan bli tukla med, og veljarar kan blir pressa, som vi alt har sett døme på. Og ein telefonsamtale frå presidentkontora er alt som skal til for å hindra følgjene av eit valtap.

– Korleis vil vala i framtida bli? Valresultat kan bli tukla med, og veljarar kan blir pressa, som vi alt har sett døme på. Og ein telefonsamtale frå presidentkontora er alt som skal til for å hindra følgjene av eit valtap.

Heidra og fengsla

Forfattaren har fått kjenna den utanomrettslege makta på kroppen. Så seint som i 2013 vart ho heidra med den prestisjetunge Sait Faik-prisen i Tyrkia for romanen «Steinbygningen», som òg vart rosa i utlandet. Men Asli Erdogan er også ein uredd menneskerettsaktivist, som bruker ord til å kjempa for borgarrettane til kvinner så vel som til kurdarar. Det siste har gjort henne til ein torn i kjøtet på den tyrkiske presidenten. Ho kastar ikkje bort høvet til å snakka politikk når ho no er på boklansering i Europa. I verste fall kan det bli lenge til ho kan snakka att.

Ei lita stund gløymer vi nesten at den openhjartige kvinna i hotellosofaen berre er på «permisjon» i den frie

26 Tirsdag 7. november 2017

KULTUR&MEDIER

KLASSEKAMPEN

Vi må slutta å tenkja på Tyrkia som eit demokratisk land, se

Politikk trumfa

2016, same dag som politiet stengde avisa ho var spaltist i, Özgür Gündem (Open dagen). Den tyrkiskspråklege avisa blir gjerne kalla kurdisk-levenlig, fordi ho i 1970-åra hadde kurdarane sin situasjon og den de facto kurdarstaten. Asli Erdogan, som ikkje talar eit ord kurdisk, vart tylv taltala for medlemskap i PKK. Til nytte i fjor slapp ho ut av fengselet. Ikkje. Bakgrunn: Opphaldet tæra hardt på den friske, 40-åringa kvinna, men enda ventar ho på den endelige rettssaka, som skal le ha komme opp i heimbyen Istanbul 31. oktober i år. Den mest alvorlege tilfallet, gidd trugsmål mot statens og nasjonens etniske.

«Alle er terrorister»
Prova mot henne? At ho har sene i medlemskapet til Özgür Gündem. Nokre av henne avvisninger er og nemnde i tilfallet. To av artiklane vart trykte i Klassekampen i fjor. No har dette av det vorte omsette i den nye essay-samlinga «Vi er ikke engang stilheten din» (Gyldendal). Den mest sentrale av artiklane er som er nemnd i tilfallet, er seinare trekt som prov av taleremak. Det skjedde etter at FN hadde innvalgt.

«Jenta var berre slått frå grafitt og avvisninger i det øverste Tyrkia (det kurdiske område, red. ann.) Det provokerte var at slatta refererte til hendelsen i Cizre.

Cizre er byen der den tyrkiske hæren i 2015 brende kurdarar levande i ein kjellar. Dei innestengte freista i rimg. Europaparlamentet om hjelp. FN har seinare slått fast at totalt 2000 sivile vart drept i krighandlingane i byen.

Nokre seier det var terroristar i kjellaren. Eg veit ikkje om det er sant, men vi veit at eit fotballa speleban i rannane har gjort til ein tolvdring. Om det var terroristar eller sivile, er uveskdomme. Å levande levande menneske er ei last avverk, men i Tyrkia er alle anna ein staten terrorstat.

«Fascisme utlending»
Forfattaren minner rettspresen mot henne har vore sård sidan dei ein. Det finst ikkje presidenten for tilfallet mot henne. Ikkje tyrkiske lov er heller ikkje redaksjonell justis utanlagge for ferska dei dei gjev råd - korleis i pressa eller næringslivet elles.

Av rådsmedlemmane vart også berre to tilfalle og fengsla og den 70-åringa lingvisten Necmiye Alpay.

I den nye essay-samlinga drag Asli Erdogan hilde litte-

Asli Erdogan:
«I Tyrkia kurdarar og menneskerettsaktivist (f. 1967).»
«Kant for medlem av romanane»
«Egen med den røde kappen» (1999, norsk utgåve 2014) og «Steinbygningen» (2015).»
«Tilfalle for medlemskap i terrororganisasjon og trugsmål mot statens og nasjonens etniske» i Tyrkia. Risikerer livsfengsel.
«Aktuelt med essay-samlinga «Vi er ikke engang stilheten din» (Gyldendal).»

BØKER
Av Guri Kulås (tekst) og John Trygve Tollefsen (foto)

«De gjer den feilen at de trur det går an å sjå på Tyrkia som om landet var eit fungerande demokrati, seier Asli Erdogan då Klassekampen ber henne vurdere den tyrkiske opposisjonens sjansar.»

Tyrkia har hatt unntakstilstand sidan kuppforsøket 15. juli i fjor. Jakta på kuppmakarane skei raskt over i politisk forfølgning av all opposisjon, med massearrestasjonar av offiserar, offentleg tilsette, politikarar og journalistar. I april i år fekk president Recep Tayyip Erdogan utvida fullmakter. Eit mandat han har brukt til å stramma inn det politiske handlingsrommet. Korleis vil vala i framtida bli? Valresultat kan bli tukla med, og veljarar kan blir pressa, som vi alt har sett døme på. Og ein telefonsamtale frå presidentkontora er alt som skal til for å hindra følgjene av eit valtap.

Heidra og fengsla
Forfattaren har fått kjenna den utanomrettslege makta på kroppen. Så seint som i 2013 vart ho heidra med den prestisjetunge Sait Faik-prisen i Tyrkia for romanen «Steinbygningen», som òg vart rosa i utlandet. Men Asli Erdogan er også ein uredd menneskerettsaktivist, som bruker ord til å kjempa for borgarrettane til kvinner så vel som til kurdarar. Det siste har gjort henne til ein torn i kjøtet på den tyrkiske presidenten. Ho kastar ikkje bort høvet til å snakka politikk når ho no er på boklansering i Europa. I verste fall kan det bli lenge til ho kan snakka att.

Ei lita stund gløymer vi nesten at den openhjartige kvinna i hotellosofaen berre er på «permisjon» i den frie

MEMNESKERETTAR KOSTAR: Den tyrkiske forfattaren Asli Erdogan framfor

PH: Asli Erdogan etter avslutning på fengsel 29. desember 2016. FOTO: OZAN KOSE, AP/WIDE WORLD

kvardagen. I Tyrkia heng trugsmål om livsvarig fengsel over henne. I fjor haust sat ho internert i fire og ein halv månad utan heimel i tyrkisk straffelov. Passet fekk ho først att no i september.

Likevel sit Asli Erdogan og fortel galgenhumoristiske anekdotar om livet i dagens paranoide Tyrkia.

– Ein journalist som var tiltalt for å ha samarbeidd med den kurdiske geriljaen PKK fekk vita at han hadde avslørt seg ved å notera ned namna til PKK-medlemmar: Baruch Spinoza og Albert Camus. Dei ikkje-tyrkiske namna måtte vera kurdiske, ifølgje påtalemakta.

Asli Erdogan ler. Ho har mengder av likande historier. Ho vart fengsla 16. august 2016, same dag som politiet stengde avisa ho var spaltist i, Özgür Gündem (Open dagsorden). Den tyrkiskspråklege avisa blir

gjørne kalla kurdiskvenleg, fordi ho i årevis har dekt kurdarane sin situasjon og den de facto borgarkrigen. Asli Erdogan, som ikkje talar eit ord kurdisk, vart sjølv tiltala for medlemskap i PKK.

Til nyttår i fjor slapp ho ut av kvinnefengselet Bakirköy. Opphaldet tæra hardt på den frå før dårlege helsa til hennar, men enno ventar ho på den endelege rettsaka, som skulle ha komme opp i heimbyen Istanbul 31. oktober i år. Den mest alvorlege tiltalen gjeld trugsmål mot statens og nasjonens einskap.

«Alle er terroristar»

Prova mot henne? At ho har sete i redaksjonsrådet til Özgür Gündem. Nokre av hennar avisspalter er òg nemnde i tiltalen. To av artiklane vart trykte i Klassekampen i fjor. No har fleire av dei vorte omsette i den nye essaysamlinga «Nå er ikke engang stillheten din» (Gyldendal). Den mest sentrale av artiklane som er nemnd i tiltalen, er seinare trekt som prov av tiltalemakta. Det skjedde etter at FN stadfesta innhaldet.

– Spalta var berre sitat frå graffiti og avisnotisar i det søraustlege Tyrkia [dei kurdiske områda, red.anm.]. Det provoserande var at sitata refererte til hendingane i Cizre.

Cizre er byen der den tyrkiske hæren i 2015 brende kurdarar levande i ein kjellar. Dei innestengde freista å ringa Europaparlamentet om hjelp. FN har seinare slått fast at totalt 2000 sivile vart drepne i krigshandlingane i byen.

– Nokre seier det var terroristar i kjellaren. Eg veit ikkje om det er sant, men vi veit at eit forkola kjevebein i ruinane har høyrte til ein tolvåring. Om dei var terroristar eller sivile, er uvedkommande. Å brenna levande menneske er eit brotsverk, men i Tyrkia er alle andre enn staten terroristar.

Fascisme i utvikling

Forfattere meiner rettsprosessen mot henne har vore

absurd sidan dag ein. Det finst ikkje presedens for tiltalen mot henne. Ifølgje tyrkisk lov er heller ikkje redaksjonsråd juridisk ansvarlege for føretaka dei gjev råd – korkje i pressa eller næringslivet elles.

– Av rådsmedlemmane vart også berre to tiltalte og fengsla, eg og den 70-årige lingvisten Necmiye Alpay.

I den nye essaysamlinga dreg Asli Erdogan både litterære og politiske trådar gjennom verdshistoria. Hitler-Tyskland dukkar fleire gongar opp i form av slåande apropos til dagens Tyrkia.

– Eg dreg ingen direkte parallellar. Eit kvart fascistisk styre er unikt, og ikkje alle fascistar tar politikken til si yttergrense, men fascistiske styre har også nokre samnemnarar. Slik kan vi lære av historia. I eit demokrati kan berre ein uavhengig domstol ta frå deg fridomen. Dei nazistiske konsentrasjonsleirane oppstod då politiet fekk lov til å fengsla folk direkte. Eg vart arrestert og sett i varetekt etter direkte ordre frå statsmakta, ingen dommar var involvert, difor kan eg kalla fengsel for konsentrasjonsleir. I 1939 sat under 40.000 i slike tyske leirar. I Tyrkia har 100.000 vorte arresterte på eitt år.

Forfattere minner også om lagnaden til Enis Berberoğlu, leiande politiskar i CHP, landsfaren Atatürks parti.

– Berberoğlu vart gripen heime, ført direkte til rettsalen og skulda for å ha lekka statsløyndomar til avisa Cumhuriyet. Berberoğlu fekk ikkje høve til å forsvara seg, og i løpet av 15 minutt vart han dømt til 25 års fengsel.

«Statsløyndomane» var den offentleg tilgjengelege, men pinlege informasjonen om at tyrkiske lastebilar hadde frakta våpen til syriske opprørarar.

Statskollaps?

Kor mange kan mista jobbane sine og bli arresterte, før statsapparatet kollapsar? Mangelen på dommarar har lenge vore akutt som følgje av jakta på

femtekolonnistar i statsapparatet. Mannen som leia rettsavhøyra av Asli Erdogan var 25 år gamal.

fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les hele nyheten på <http://ret.nu/cHiEbkt2>

– Du kan ikkje ein gong vera ferdig utdanna advokat ved den alderen. No blir studentar med kort kursing gjeve dommarstillingar i domstolane som handsamar dei tyngste sakene, der tiltalte risikerer livstid. Ein slik dommar har ikkje har mykje fagleg integritet jamført med ein dommar på 60 år som har gått gradane i rettssystemet, jamvel om han måtte vera aldri så mykje AKP-medlem.

Det er dette Asli Erdogan vil stå overfor i Tyrkia.

– Kva kan omverda gjera?

– Lite. Ein gyllen sjanse gjekk tapt då EU ikkje tok inn Tyrkia som medlem saman med Bulgaria og Romania i 2007. AKP sin første regjeringsperiode gav oss dei største demokratiske reformane eg har opplevd. Bulgaria og Romania var ikkje betre skikka til EU-medlemskap enn Tyrkia, men dei var ikkje muslimar. Europa har også stått stille på nokre felt. Om Tyrkia hadde vorte EU-medlem, hadde vi kanskje ikkje fått krigen i Syria heller, men dette blir berre spekulasjonar.

Asli Erdogan er blant dei som meiner Recep Tayyip Erdogan har vendt ryggen mot Europa for godt. Han vil no i staden gjera Tyrkia til ei leiande makt i Midtausten. Mange tyrkarar sluttar opp om presidentens nasjonalistiske retorikk, som lyd som ekko av osmansk stordom. Andre er lojale fordi dei har blitt ein del av den nye og stadig rikare borgarklassen, som Recep Tayyip Erdogan har skapt rundt seg gjennom korrupsjon.

– Det beste Noreg og EU kan gjera er å innsjå realitetane og handla deretter: Tyrkia er ikkje lenger eit demokrati, og dei tyrkiske leiarane har ingen ønske om at landet skal bli eit demokrati i overskodelig framtid.

guri.kulaas@klassekampen.no

© Klassekampen

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning

*Stavanger Aftenblad***- Eg syng arier med kniven mot strupa**

☐ Stavanger Aftenblad. 19.10.2019. Side: 4,5,6,7,8,9,10,11,12,13,14-17

Asli Erdogan er internasjonalt feira forfattar i eksil frå stadig meir autoritære Tyrkia. Ho er også einsam, ulukkeleg, sint og sjuk.

Sjå på meg! Ser du ei glad og tilpassa kvinne? Eller ser du eit tragisk menneske?

Asli Erdogan smiler. Men det er ikkje eit lukkeleg smil. Ansiktsmuskane dreg munnvikane oppover. Leppene blottar kvite tenner. Ho hermar på eitt vis det som kunne vore eit smil.

Men det finst ingen spor av glede i dei gråblå auga. Ansiktet er matt, den magre kroppen resignert. Det er som om heile ho lurar på om ho orkar fleire kampar.

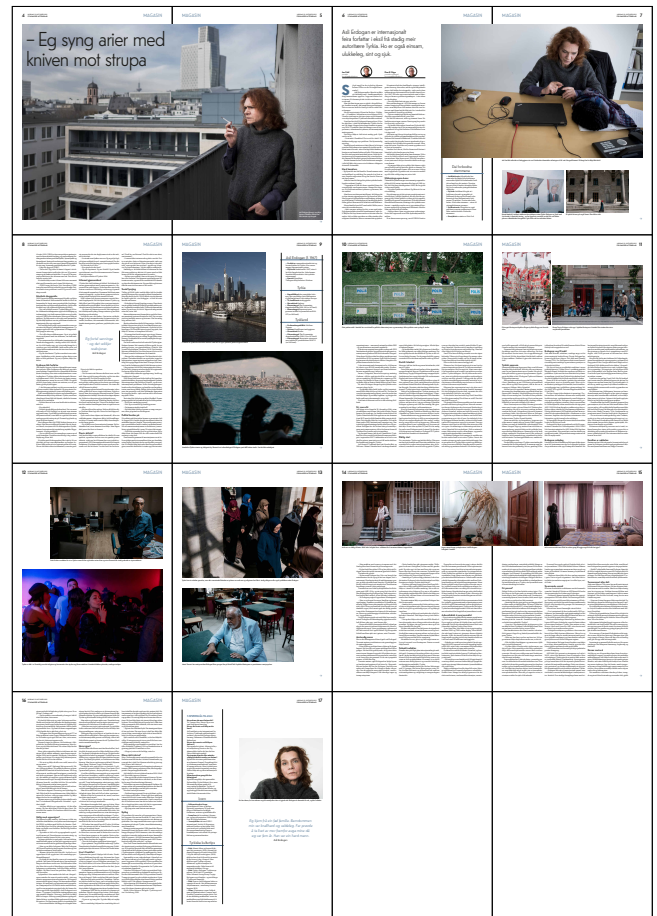
Me sit i øvste etasje i Haus des Buches - Bokhuset - i Frankfurt, kalenderen viser februar 2019. Utanfor vindauga er det tørr vinter og blå himmel over skyskraparane i Tysklands finanshovudstad.

Livet har ført Asli Erdogan til mange byar. Nå er ho altså her, i eksil frå heimlandet Tyrkia, der ho sat 136 dagar i fengsel etter kuppforsøket sommaren 2016. I Frankfurt finst det mange som vil hjelpe henne, velmeinande tyskarar, eit internasjonalt støtteapparat.

Det betyr ikkje at Asli trivst særleg godt. Sjølv om ho er fri.

- Livet mitt i Frankfurt? Det er eit liv i eksil. Det dukkar stadig opp nye problem. Det kjem stadig nye slag.

Parallelt med miséren er dette likevel ei kvinne som har fått bøkene sine omsett til ei rekke språk - blant anna til norsk - etter å ha lagt både dansen og karriera som kvantefysikar på hylla. Ei kvinne som har fått ein haug internasjonale prisar, både for litteraturen og for engasjementet sitt, som den franske Simone de Beauvoir-prisen for kvinners fridom.

Korleis hamna ho her? Aslis livshistorie manglar i alle fall ikkje det som er ein forfattars viktigaste drivstoff: dramatikk.

Hard barndom

- Eg kjem frå ein fæl familie. Barndommen min var knallhard og valdeleg. Far prøvde å ta livet av mor framfor auga mine då eg var fem år. Han var ein hard mann.

Aslis far kom frå fattige kår på den tyrkiske landsbygda nordaust i landet:

- Lagnaden til folk frå desse områda liknar det som skjedde med armenarane. Mange blei drepne. Er du klemt mellom tyrkarar og russarar, har du trøbbel.

Men faren var ekstremt intelligent. Asli håper det er

den einaste eigenskapen ho og faren har felles. Han begynte å jobba allereie som femåring, utdanna seg til ingeniør. Frå fattigdom på landsbygda skulle faren gjera ei klassereise til Istanbuls middelklasse.

Moras familie kom frå Tessaloniki i Hellas, mora seier dei er makedonarar.

- Sjølv om mor nektar for det, er me også jødar. Eg hugsar jødiske ritual frå barndommen, seier Asli. Ikkje at det bryr henne om ho er det eine eller det andre. Asli er ikkje oppteken av slike etniske eller religiøse identitetar, men av mennesket og sjølv.

Så møtest altså den knallharde, strenge, intelligente faren og den vakre, milde og fiolinspelende mora. Asli kallar det ei tragedie - sjølv om ho kan takka nettopp dette møtet for at ho sjølv kom til verda i 1967. Ho vaks opp som einebarn med ei blanding av farens og moras eigenskaper - i ein orkan av eit ekteskap.

- Far ville helst hatt ein son, seier ho.

Etter militærkuppet i 1971 blei mange av farens venner langt ute på den politiske venstresida arresterte - men ikkje han. Asli meiner det ville vore betre om også faren hadde blitt tatt, for i staden blei han paranoid, livredd og valdeleg.

- Det var vanskeleg å halda seg mentalt frisk under slike oppvekstforhold, seier Asli.

Ho blei eit introvert, stille og einsamt barn. Ho hadde nesten ingen venner. Første gong ho prøvde å ta livet sitt, var ho ti år.

- Eg hadde ikkje nokon barndom. Eg levde fullstendig i mi eiga verd. Det er sannsynlegvis ein viktig grunn til at eg blei forfattar. Ein forfattar lever i si eiga verd.

Asli lærte seg å lesa på eiga hand då ho var tre og eit halvt år, tok fatt på matematikken då ho var fire. Bøkene blei hennar tilfluktstad. Foreldra fekk råd om å senda det gåverike barnet utanlands på spesialskele for å utvikla dei spesielle evnene. Men, som Asli seier:

Foreldra var jo mest opptekne av å ta livet av kvarandre.

I staden for å dra ut, blei ho farens trofé heime i Istanbul, noko han kunne visa fram.

Asli hadde dansa heilt sidan barndommen. Då ho var ni år, fekk ho tilbod om å begynna på eit konservatorium. Men faren sa nei. Det ville vera sløseri om jenta med det lyse hovudet skulle enda opp som dansar.

- Eg angrar ikkje på at eg ikkje blei dansar, sjølv om eg heile livet har hatt stor glede av dansen. Eit liv som profesjonell dansar ville vore som å driva med toppidrett. Eg måtte sett ut som ein modell og ville blitt veldig einspora, seier Asli.

Utdanninga opna dører

Talentfulle tyrkiske ungar var nærmast programforplikta til å bli enten ingeniør eller lege på 1980-talet. Asli blei først dataingeniør i 1988, før ho gjekk vidare med fysikk.

- Eg tykte fysikk var vakkert. Eg likte at det var så vanskeleg.

Ho utdanna seg på det private prestisjeuniversitetet Robert College i Istanbul, der alle dei rike ungane gjekk. Sidan gjekk ho vidare på det engelskspråklege Bosphorus-universitetet. Ho heldt dermed fram farens klassereise, klatringa i det tyrkiske samfunnet - samtidig som ho var ei opposisjonell jente som røykte dop og hang med likesinna. Men ho likte seg heile tida på skulen.

- Mange dører opna seg gjennom utdanninga. Dette blei vegen min ut av den dysfunksjonelle familien.

Ei av dørene som opna seg, var til CERN i Genève i Sveits i 1991. CERN er den europeiske organisasjonen for kjernefysisk forskning, og verdas største forskningssenter innan partikkelfysikk, kjernefysikk og kjernekjemi. Senteret har ekstremt høg prestisje, og du skulle tru det ville vera som å koma til himmelen for ein

ung, komande partikkelfysikar frå Tyrkia.

- Likte du deg ved CERN?

- Tullar du!? Eg jobba 14 timar i døgnet i eit ekstremt kompetetivt miljø der det var 95 prosent menn og eit maktspel utan like. Å vera ei 25 år gammal tyrkisk jente var alt anna enn lett. Det var eit helvete, svarer Asli.

Ho hadde ikkje venta å finna folk som nærmast slåst med kvarandre om å vinna Nobelprisen:

- CERN treng dei beste. Nei, forresten: CERN treng dei som held ut i eit kaldt og vondt miljø. Dette er mitt store problem i verda. Eg ser all vondskap overalt.

Istanbuls skuggeside

I 1993 leverte ho ferdig mastergrad i fysikk, og flytta heim til Istanbul. Men nattestid hadde ho levd eit hemmeleg liv langt unna prestisjefylte forskingsinstitusjonar og karriereakademikarar. Asli hadde forelska seg i ein afrikansk flyktning frå Mali:

- Det var veldig få svarte i Tyrkia tidleg på 90-talet. Afrikanske immigrantar opplevde forfølgjing og trakassering i ein heilt annan skala enn eg hadde sett ved CERN eller i academia. Men eg var ikkje så sjokkert. Eg følte mest av alt avsky mot menneska. Eg blir ikkje sjokkert om ein politimann bankar ein immigrant eller opposisjonell.

Det var ikkje bare politi og styresmakter som var ute etter dei illegale, afrikanske immigrantane. To gonger opplevde Asli og kjærasten å få høggradikale grupper etter seg.

- Dei ville drepa afrikanarane. Og at ei tyrkisk dame var kjærast med ein afrikanar, var heilt uakseptabelt.

Å bu saman med tre afrikanske immigrantar på Istanbuls skuggeside, i stadig redsle for å bli tekne, for å bli banka opp, og i ein stadig kamp for å overleva, gav Asli innblikk i heilt andre sider ved det tyrkiske samfunnet enn dei ein viser fram i turistbrosjyrane.

- Eg var den første i Tyrkia som skreiv om rasismen. Artikkelen er det einaste eg har skrive som ikkje er blitt publisert. Eg var jo fysikar, ikkje forfattar.

Fysikaren blir forfattar

Asli hadde begynt å skriva skjønnlitterært mens ho studerte. Men fysikaren såg ikkje på seg sjølv som forfattar. Dermed blei ho overraska då hennar første forteljing «Den siste avskjedsnotisen» vann tredjeplass i Tyrkias eldste eksisterande litterære konkurranse i 1990. Ho skreiv sin første roman, «Skjellmannen» mens ho var ved CERN. Ho gjekk på jobb, kom heim, skreiv om nettene, sov eit par timar, gjekk på jobb igjen.

- I det litterære miljøet var det provoserande at eg kom ovanfrå, ikkje nedanfrå. Og at eg starta forfattargjeringa mi med å vinna ein litterær pris.

Sjølv om artikkelen ho skreiv om behandlinga av afrikanarane ikkje blei publisert i Tyrkia, men bare distribuert blant folk Asli kjende, skulle ho hamna i trøbbel for innhaldet.

- Politiet fann ut kven som hadde skrive teksten, seier ho.

- Kva skjedde?

- Politiet gjorde ikkje noko konkret. Det var mest ei kjensle av å bli forfølgd, av eit nett som strama seg rundt meg. Og så fekk eg trøbbel med vennene til kjærasten min, som følte at også dei blei meir synlege enn dei sette pris på. Dermed opplevde eg press frå fleire kantar.

Ein tidlegare flørt frå CERN hjalp henne ut av uføret. Han fann ei stilling til henne i Rio de Janeiro i Brasil, ein sjanse til å ta doktorgraden i fysikk, nærare bestemt om det mystiske og mytiske Higgs-bosonet. «Guds partikkel».

- Det er alltid bra å ha mannlege venner med gode

kontaktar. Forelskar ein slik seg i deg, ordnar mykje seg, flirer Asli.

Ho jobba med doktorgraden i Rio i eitt år. Så var det slutt på livet som akademikar og forskar. Asli kan ikkje peika på ein bestemt grunn til brotet. Ho ser det meir som ein skilsmisse, som ein gradvis prosess der du ein dag kjenner at nå er det nok, nå er det slutt.

- Livet mitt som fysikar var over. Eg er god på å gå, på å gjera radikale livsval - uansett kostnad. For det har stort sett alltid ein høg pris. Som eg sjølv betaler.

Ho blei eitt år til i Rio.

- Kva gjorde du det året?

- Eg var deprimert. Eg var i forfall. Og så hadde eg ein kjærast, som blei ektemannen min. Einsemda mi var intens.

Asli flytta tilbake til Tyrkia i 1996.

Litterært gjennombrøt

I Tyrkia blei Asli forfattar på fulltid. Ho fekk sitt litterære gjennombrøt med roman nummer to, «Byen med den røde kappa». Boka handlar om ei ung kvinne som lever i Rio fattig, svolten og på grensa til eit mentalt samanbrøt. Romanen blei blant anna omsett til engelsk - og den første gongen ein kvinneleg tyrkisk forfattar blei omsett til norsk.

Sjølv reknar Asli denne romanen som sitt litterære høgdepunkt. Ho blei kjent heime i Tyrkia, og fekk tilbod om å bli spaltist i den venstreorienterte, intellektuelle avisa Radikal. Avisa hadde lyst til å invitera kvinner frå den litterære verda inn i spaltene.

- Eg skreiv så litterært som råd, blei ingen spaltist i tradisjonell tyding. Mange meinte eg var både kjedeleg og uforståeleg.

Asli skreiv om «dei andre». Om tortur, valdtekt, fangar, brot på menneskerettar, kvinners rett, homofile,

kurdarar, det armenske folkemordet, afrikanske immigrantar, gatebarn, psykisk sjuke, romfolk.

Etter to år fekk ho sparken.

- Kvifor?

- Dei forventa ein litterær skribent som var litt soft. Men eg tok for meg alle tabu, og blei ein ekte opposisjonell. Det blei for mykje for dei.

På dette tidspunktet hadde Asli allereie provosert politiet, særleg etter at ho skreiv om ein fange som døydd etter å ha blitt torturert. Ho visste det ville få henne i trøbbel.

- Kvar gong eg kom heim til bustaden min, tok av jakka, gjekk inn i stova, ringte telefonen. Eg tok av røyret, men det var ingen i den andre enden. Første dag skjønar du det ikkje. Men etter fem dagar skjønar du. Politiet er ekspertar på psykologisk terror.

Så slo paranoiaen inn. Plutseleg innsåg Asli korleis faren må ha hatt det. Utan at ho dermed meiner det orsakar handlingane hans at også han var eit offer.

- Me har alle svikta nokon. Me har alle blitt svikta. Det finst fleire lag i alle. Det er for lett å kjøpa offerhistorier.

Sjølv om ho kan skjøna ein kriminell, eller ein valdtektsmann, aksepterer ikkje Asli handlingane deira. På same måte som ho ikkje kan akseptera det faren gjorde.

- Eg vil ikkje vera faren min sin dommar. Eg fordømmer han, men dømmer han ikkje. Men ingen skal prøva å ta livet av kona si.

Passiv aktivist?

Asli hadde ikkje venta effekten ho skulle få som spaltist, og meiner ho har vore ein ganske passiv aktivist - sjølv om ho til dømes har vore tyrkisk representant i PEN Internationals komité for fengsla forfattarar. Ho skjøna aldri kva som var så

provoserande ved det ho skreiv. Var det fordi ho var kvinne? Fordi ho var litterær? Fordi ho skriv om såret, om traumet?

- Lesaren føler torturen når eg skriv om det. Dette er mi gåve, dette er litteraturens makt, sjølv om det går ut over helsa mi. Etter å ha skrive om valdtekt - som eg sjølv har opplevd - spydde eg i dagevis. Eg fortel sanninga - og det vekker reaksjonar.

Samtidig er Asli ambivalent til statusen ho har fått som spaltist og aktivist, til rosen som har blitt henne til del for engasjementet for andre.

- Eg har vore spaltist i fem av dei snart 30 åra eg har vore forfattar. Det kjennest urettferdig mot litteraturen min, og mot folk som faktisk blir dømde og døyr for aktivismen sin. Eg syns ikkje eg fortener tittelen som ein forsvarar av dei svake.

Sosial lynsjing

Tidleg på 2000-talet trudde ikkje Asli ho hadde særleg til status eller var særleg kjent i heimlandet. Men det skulle ho bli. I 2003 skreiv ein eks-kjærest ho hadde gått frå - ein forleggjar - ei bok ho seier handla om henne.

- Boka førte til sosial lynsjing av meg. Han skreiv om at eg ikkje brukte BH eller klypte kjønnsåra mine. I månadsvis snakka heile Tyrkia om kjønnsåra mine. Eg var hora, *the bitch*. Ingen tok meg seriøst etter det, seier Asli.

Men reaksjonane mot henne førte også til at kvinner marsjerte i gatene til støtte for Asli. Det var som ein krig mellom menn og kvinner. Ein barnsleg krig, meiner Asli.

Skadeverknadene skulle bli langvarige. Asli klarte ikkje å lesa aviser på to år, har framleis store problem med å logga seg på Internett, i frykt for kva ho kan finna. Ho les aldri intervju med seg sjølv, har ikkje PC heime, er komplisert å få tak i.

- Så mange har fortalt meg at eg er stygg. Så mange har fortalt meg at eg er vakker. Begge delar smertar meg. Du skjønner lite av sosial lynsjing før du opplever det sjølv.

Det heile enda med at Asli reiste frå Tyrkia igjen. Bøkene hennar blei omsette til fleire språk, ho var stadig på reise, var gjesteforfattar i Zürich, blei Icorns fribyforfattar i Krakow i 2015. Det franske, litterære tidsskriftet Lire kåra henne til ein av dei 50 mest lovande forfattarane for framtida.

- Europa blei redninga mi. Det kjendest så schizofrent. I heimlandet mitt var eg utviska, ingen las bøkene mine, ingen inviterte meg nokon stad. Samtidig blei eg oppdaga i fleire land i Europa, blei invitert, hadde forfatteropphald, fekk litterære prisar.

I dag meiner Asli at det internasjonale nettverket ho fekk i denne perioden skulle bli avgjerande for henne då ho blei arrestert i 2016:

- Hadde ikkje utlandet oppdaga meg, hadde eg framleis site i fengsel.

I 2009 kom boka som både skulle gi Erdogan fantastiske kritikkar, den mest høgthengjande tyrkiske litteraturprisen Sait Faik Story Award - og eit stort, internasjonalt publikum. Boka «Steinbygningen» består av fire forteljingar, og handlar om fengsling, tortur, mørkre og liding. Ifølgje Asli er boka å rekna som ein gravstein over den afrikanske kjærasten ho ein gong hadde - sjølv om han aldri ville funne seg sjølv i boka.

Året etter blei Asli på ny spaltist i Radikal. Denne gongen gjekk det fem månader før ho fekk sparken.

- Er du ein vanskeleg person?

- Nei. Eg er ein stille og forsiktig person.

- Du hamnar stadig i trøbbel?

- Eg fekk ikkje fyken på grunn av meg som person, men på grunn av skrivinga mi.

Politiet bankar på

Då politiet raida bustaden hennar og arresterte Asli 16. august 2016, hadde det gått ein månad sidan det mislukka kuppet i landet. Den stadig meir autoritære presidenten hadde innført unntakstilstand. Nå var massearrestasjonane av forfattarar, journalistar og intellektuelle i gang. 29 aviser blei stengt.

- Folk blei overraska over at eg blei teken. Eg er ikkje blant dei første 200 du ville venta skulle bli arrestert, seier Asli.

Den formelle grunnen til arrestasjonen var at Asli var rådgjevande styremedlem i den pro-kurdiske avisa Özgür Gündem, der ho også hadde vore spaltist. Ho hadde ikkje hatt noko med kuppforsøket å gjera, men blei skulda for å «støtta opp om terroristorganisasjonar» - nærmare bestemt kurdiske PKK - og «underminera nasjonalt samhald».

Nyheita om arrestasjonen gjekk verda rundt. PEN International gjekk ut og protesterte kraftig mot arrestasjonen og måten Asli blei behandla i fengsel. I fem dagar blei ho nekta livsviktige medisinar mot sin diabetes, KOLS og astma. Sjølv fekk ho formidla gjennom advokaten sin at vilkåra i fengslet ville påføre henne skadar for livet.

I den internasjonale kampanjen for å få henne fri, skreiv over 45.000 menneske under. Bookerprisvinnar Margaret Atwood var blant forfattarane som engasjerte seg i Aslis sak.

Imens, i fengselet, fann Asli trøyst og meining i bøkene - slik ho også gjorde då ho var barn og livet var vanskeleg. Ho las historie, romanar av J.M. Coetzee, Iris Murdoch, Henry James, Marcel Proust og Kafka, dikt av Rainer Maria Rilke og Paul Celan.

Så, etter 136 dagar i fengsel og det tyrkiske rettsvesenet, slapp ho fri.

- Eg skjønnte ikkje heilt kvifor eg blei arrestert, men

heller ikkje kvifor eg blei sett fri. Det kan ha vore det internasjonale presset - men for andre har det ikkje hjelpt. Eg ser ikkje logikken - og det gjer det heile endå meir skremmande, seier Asli.

Det finst eit litterært ord for ei slik erfaring: Kafkask.

Fri, men ufri

Asli slapp ut av fengslet 29. desember 2016, utan at anklagene mot henne blei trekt tilbake. Passet hennar var inndrege, ho hadde utreiseforbod frå Tyrkia. Reiseforbodet blei oppheva av ein dommar i juni 2017, men ho fekk framleis ikkje passet sitt tilbake. Det skjedde ikkje før i september. Då hadde blant andre PEN International engasjert seg. Den tyske forleggjarforeininga hadde sendt brev til president Erdogan der dei ba han letta på restriksjonane mot namnesystema, slik at ho kunne koma til Tyskland for å motta nok ei utmerking.

Og dermed kunne Asli dra til Osnabrück i Tyskland for å få overrekt Erich Maria Remarques fredspris i september 2017. I takketalen sa ho at ho var glad for prisen, men trist over at 180 andre skribentar framleis sat fengsla i Tyrkia.

Asli kom til Tyskland med ein liten koffert og 200 euro. Heime i Istanbul stod vindauga framleis opne i leilegheita. Alt Asli eig var igjen. Alle dei kjære bøkene hennar.

- Eg hadde ikkje tenkt å bli, planen var å dra tilbake. Men tyskarane var veldig tydelege med meg. Dei sa at eg ikkje burde dra tilbake til Tyrkia, at det ville vera farleg for meg. For éi gongs skuld lét eg meg overtala til å ta det mest rasjonelle valet og bli her.

Kveld i Istanbul

Men om Asli bør halda seg unna heimlandet, skal me til Tyrkia.

Det er blitt mai når me landar på den gigantiske, nyopna Istanbul Airport. Flyplassen er eit av president

Recep Tayyip Erdogans mange megaprojekt. Ambisjonen har vore at dette skal bli verdas største flyplass når han er fullt utbygd.

Me kjører gjennom den milde kvelden og inn til den enorme byen. Sjølv taxisjåføren har problem med å finna fram til hotellet i alle smågatene i bydelen Beyoglu. Den siste veka har den politiske situasjonen i Tyrkia igjen skapt overskrifter verda over.

Valet på ny borgarmeister i Tyrkias største og viktigaste by er få dagar tidlegare underkjent. Vinnaren, det sekulære opposisjonspartiet CHPs kandidat Ekrem Imamoğlu, blei først innsett som ny borgarmeister. Men i staden for å få tatt skikkeleg fatt på jobben, må han nå ut i ein ny valkamp. President Erdogan og hans parti AKP har nemleg fått gjennomslag for sin klage i valkommisjonen.

Ei ny og forsterka bekymring over demokratiets stilling i Erdogans Tyrkia har breidd seg, ikkje bare i Istanbul og Tyrkia, men over store delar av verda.

Taxien manøvrerer seg gjennom små, brusteinslagde gater der det kryr av folk og serveringsstader. Det ser ut som laurdagskveld i ein vanleg, vestleg storby, unge folk er ute og hyggar seg. Men under overflata sitrar byen i spenning over kva som nå skal skje. Kven vinn nyvalet 23. juni? Er det mulig for andre enn Erdogans parti å vinna? Og deretter å bli akseptert som vinnar av Erdogan? Er Tyrkia i det heile tatt framleis eit demokrati?

Dårlig start

For oss startar Tyrkia-opphaldet dårlig. Fiksaren me har hatt kontakt med den siste månaden, han som skulle ha ordna intervjuavtalane våre på førehand, som skulle vera vår tolk og guide i Tyrkia, som me laurdag har avtalt å møta klokka 13 søndag i Istanbul, sender natt til søndag ei melding og fortel at han dessverre må trekka seg. Han har visst ikkje tid til å hjelpa oss likevel.

Javel? Har han så dårlig oversikt over sin eigen

kalender? Han sa ja til oppdraget for mange veker sidan. Han avtalte å møta oss for få timar sidan. Visste han ikkje at han ikkje hadde tid då?

Eller er det noko anna som ligg bak?

Fiksaren har i forkant insistert på at me bør ha pressevisum når me kjem til Tyrkia som utanlandske journalistar. Me har sagt nei, blant anna etter å ha konsultert med norske journalistar som har jobba i Tyrkia tidlegare. Me vil jobba under radaren, utan at tyrkiske styresmakter nødvendigvis veit kva me driv på med. I tillegg står det på det tyrkiske utanriksdepartementets nettsider at turistvisum er tilstrekkelig om ein berre er i landet i eit kort tidsrom som journalist.

Fiksaren har argumentert mot vår plan om å dra til landsbyen presidentens familie stammar frå, der Erdogan er ein stor helt, og meint det ville vera risikabelt, både for oss og han.

Er det derfor han har trekt seg? Fordi han ikkje har fått gjennomslag? Fordi han er redd? Det skal me aldri få svar på.

Til gjengjeld har fiksaren snakka med ein annan person som kan ta på seg jobben. Men når me møter den nye hjelparen vår på ein travel Starbucks på den andre sida av Bosporus-stredet, i den asiatiske delen av Istanbul, startar me heilt frå scratch. Me har ingen intervjuavtalar, ingen kontaktar på plass.

Også den nye fiksaren meiner me burde hatt pressevisum og at det vil vera for risikabelt å dra til Erdogan-klanens landsby, sidan eit slikt besøk raskt vil bli rapportert oppover i systemet. Den nye fiksaren seier også at me ikkje kan intervju folk ute i gata. At stemninga er ekstremt spent etter at valet i Istanbul blei underkjent. Folk er mistenksame, ikkje minst overfor utlendingar, og ganske særleg mot utanlandske journalistar.

President Erdogan har i mange år snakka om korleis andre land er ute etter Tyrkia. Om at dei sender spionar

og andre som skal øydeleggja. Om at grunnen til at Tyrkia ikkje er større og mektigare enn kva som er tilfellet, handlar mykje om motarbeiding og motstand utanfrå. Så om me begynner å stilla spørsmål, vil folk sjå på oss med skepsis. Ganske særleg dei som støttar Erdogan.

Dessutan har tyrkarane lært at dei må vera svært forsiktige med kva dei seier offentleg. Du kan bli arrestert for ein tweet, for ei oppdatering på Facebook. Då blir det enklast å halda kjeft, enklast å bøya nakken. Enklast å gjera det motsette av Asli.

Tyrkisk paranoia

Saman med fiksaren lagar me ei liste over folk som framleis ikkje held kjeft, folk det ville vore interessant for oss å møte mens me er i landet. Me går tilbake på hotellet, eg prøver å googla namna, oppdagar at det ikkje er lett. I Erdogans Tyrkia er til dømes Wikipedia sensurert.

Blir også min nettbruk overvaka? For første gong i livet, installerer eg ein VPN-konto på maskinen min, slik at eg ikkje kan sporast, slik at det ser ut som eg er i Milano, ikkje i Istanbul.

Me har lyst til å oppsøka Taksim-plassen, staden der mang ein demonstrasjon og politisk klinsj har funne stad i Istanbul. Men hjelparen vår seier det ikkje vil vera særleg lurt. For etter all den politiske uroa som har spelt seg ut der og i Gezi-parken som ligg like ved, er det så mykje politi, så mange sikkerheitsfolk at me raskt risikerer å bli tekne.

Men i frustrasjon over ikkje å kunna gjera noko anna enn å venta, går me likevel til Taksim-plassen måndag. Me ser jo ut som to vanlege turistar, vandrar litt rundt, fotograferer dei svære bannera som heng i lufta, det eine med bilete av Erdogan, det andre av grunnleggjaren av den moderne, sekulære staten Tyrkia, Kemal Atatürk.

Mens me står der og fotograferer, begynner ein eldre mann i mørk caps og svarte Nike-joggesko å filma oss

med eit handhalde videokamera. Han filmar fotograf Våga og motivet han tek bilete av, men også meg, som tek bilete av dei politiske bannera med mobiltelefonen. Mannen gjer det heilt ublygt, smilande. Han kjem bort til oss, peikar på bannera, held tommelen opp, signaliserer at det er eit flott motiv. Før han igjen filmar oss, ansikta våre, handlingane våre.

Du skal ikkje vera lenge i Tyrkia som utanlandsk journalist før du blir paranoid. Er mannen med kameraet bare ein godmodig, litt rar, gamling? Eller jobbar han for nokon? Kva skal han med dette? Kven skal sjå videoopptaket av oss?

Erdogans veg til makt

Sett med liberale, sekulære, vestlege auge, er det store mysteriet korleis Recep Tayyip Erdogan har kome seg dit han i dag er. Litt som med Donald Trump i USA. For Erdogan er altså stemt fram til sin stadig meir mektige og autoritære posisjon av det tyrkiske folket.

For å ta eit kort og overfladisk crashkurs i nyare politisk historie i Tyrkia: Etter 1. verdskrig grunnla Mustafa Kemal Atatürk den moderne tyrkiske republikken. Sjølv om det store fleirtalet av tyrkarar er muslimar, gjorde han Tyrkia til eit sekulært land, der det til dømes blei forbode med hijab i skulen.

Fram til 1946 var landet i praksis ein autoritær eittpartistat, styrt av Atatürks parti. Etter at demokratiet i prinsippet blei innført, har dei militære stadig gripe inn i politikken, gjennom kupp både i 1960, 1971 og 1980. Det siste kuppforsøket kom 15. juli 2016.

Det har i lange tider eksistert ei spenning i Tyrkia mellom dei sekulære elitane som tradisjonelt hadde styringa, og islamistrørsla, som Erdogan er ein representant for. Erdogan er konservativt, populistisk og religiøst orientert, først som medlem av Velferdspartiet, sidan som leiar for sitt eige parti AKP. I 1999 blei han fengsla av militæret og den sekulære eliten, skulda for å ha fremma religiøst hat. På eit politisk møte i 1997 hadde han blant anna resitert frå eit nasjonalistisk dikt: «Moskeane er våre kaserner,

kuplane våre hjelmar, minaterane våre bajonettar, og dei truande våre soldatar.»

At han gjekk i fengsel for trua si skulle han sidan bruka for alt det var verdt.

Erdogan blei først overraskande vald til borgarmeister i Istanbul for Velferdspartiet i 1994. I 2003 blei han statsminister for AKP. Sidan 2014 har han vore president. Ein president som har skaffa seg stadig meir makt. Ein president mange meiner har fått for mykje makt.

Erdogans nabolag

I staden for å dra til landsbyen Erdogan-slekta stammar frå, bestemmer me oss for å oppsøka bydelen der presidenten vaks opp: Kasimpasa i Istanbul. Me har ingen klar intervjuavtale, men fiksaren har funne fram til ein kafé der eigaren fleire gonger tidlegare har snakka med utanlandske journalistar, og der gjestene er kjende for å sympatisera med Erdogan - slik 70-80 prosent av dei som bur i dette nabolaget gjer.

Me går ned dei bratte bakkane frå Galatahøgda, gjennom myldrande og tronge gater, og fram til eit torg pynta til fest. Lange rekker med langbord er i ferd med å bli dekkja med kvite dukar. I den milde lufta blafrar hundrevis av små, tyrkiske flagg. Det er ramadan. På torget gjer dei seg klare til eit stort fellesmåltid, når dagens faste skal brytast. Over heile byen bryt innbyggjarane fasten på denne måten, saman.

I enden av torget ligg Vural Café. Me får beskjed om å venta utanfor, mens hjelparen vår går inn for å høyra om me kan koma inn. Eg tek meg sjølv i å stå der og smila og prøva å sjå ekstra harmlaus ut, mens tyrkiske menn rundt oss står og granskar oss med blikket.

Me får koma inn. Caféiegaren, han som var barndomskompis med Erdogan og har gjort så mange intervju med utanlandske medium, er her ikkje. Men sonen er på plass. Og inne i det hardt opplyste lokalet er det gjester som gjerne snakkar.

- Familien min har budd i Istanbul gjennom fem generasjonar, så nå har me blitt istanbulittar. Skal eg vera ærleg, ville eg ikkje kalla familiar som ikkje har budd her i byen i eit århundre for ekte istanbulittar, seier Munir Turemis, 70 år, fembarnsfar og pensjonert smed. Han har budd sju år i Kasimpasa.

- Det er eit svært vennleg nabolag, seier Turemis, og skryt av den gode stemninga på torget og i cafeen. Hit kjem hovudsakleg eldre menn, her drikk dei te saman, her ser dei tv saman, spelar sjakk, diskuterer kvardagsliv og politikk.

Kelnaren som kjem og serverer oss te i små, tulipanforma glas, ristar på hovudet og syns det er merkeleg at to norske journalistar vil diskutera interne, tyrkiske forhold. Kva interesse skulle norske lesarar ha av det?

Familien er nøkkelen

Kasimpasa har blitt eit ganske berømt nabolag på grunn av Erdogan, ein stad også presidenten besøker med jamne mellomrom, ifølgje Turemis:

- Han snakkar med venner, et saman med dei. Særleg liker han å koma hit på bursdagen sin.

- Eg har budd her sidan 1976 og har aldri sett Erdogan, kjem det tørt frå ein annan gjest bak i lokalet.

Turemis står på sitt:

- Eg har møtt Erdogan her. I fjor var han på den restauranten der du og eg åt her om dagen, Sait's restaurant. Han har invitert til middag mange gonger, eg delte eit måltid med han der. Og så kjem han stadig vekk til torget rett utanfor her. Presidenten har mange venner i dette nabolaget.

Turemis har vore lokal bydelspolitikar for Erdogans parti AKP i 12 år, og ein gong for ti års tid sidan dukka plutselig Erdogan opp, heilt utan at nokon hadde fått beskjed, på ein valvake i rådhuset.

- Er Erdogan prega av oppveksten i Kasimpasa?

- Han er nok mest forma av familien og farens oppdraging. Familien er nøkkelen. Er familien anstendig, følgjer barna eksempelet og blir gode folk sjølv også. Men om familien leiår barnet inn på mørkare vegar, blir barnet også ein dårlig person i ung alder. Kasimpasa har fostra alt frå narkomane, tjuvar og spelavhengige til arkitektar, advokatar - og presidentar.

Unge Erdogan gjorde rett nok ikkje bare som faren sa. Erdogan var lidenskapeleg oppteken av fotball då han vaks opp - mot farens vilje.

- Faren ville ikkje la han sparka fotball, sidan han såg på det som ei synd mot religionen vår. Men Erdogan sneik seg ut, i bare pysjamasen, og kom ned til Fethi station for å spela fotball. Eg har sparka fotball med han sjølv ute i gatene, seier Turemis.

Anstendig mann

Kva er det tilhengarane liker så godt ved Erdogan? Turemis meiner presidenten er ein grunnleggjande anstendig mann.

- Etter Allah og profeten hans, elsker eg Erdogan høgast. Me har site ved same middagsbord fleire gonger. Me har blitt godt kjende, så eg seier dette som ein som kjenner han godt: Alle elsker ein person som kan snakka med kven som helst, enten det er eit barn eller ein gammal. Er du ein sympatisk person, vil folk lika deg.

Turemis meiner også Erdogan har hjelpt byens og landets innbyggjarar til eit betre liv. Han snakkar om korleis det var, før Erdogan. Om folk som måtte stå i lange køar for å kjøpa ei flaske olivenolje. Om alt søppelet som prega Istanbul, om kloakken som ikkje fungerte. Om elendige vegar og transportsystem.

- Dette landet har gått gjennom mykje. Tidlegare levde me i fattigdom, nå har me det ganske godt. Eg vaks

opp i eit hus med bare eitt soverom, barna våre krev kvart sitt soverom. Eg hadde bare eitt par sko då eg var barn, mens mine ungar vil ha dyre Adidas-sko. Kan eit land bli betre?

- Samtidig er Tyrkia veldig polarisert, halve landet støttar Erdogan, halve landet støttar han ikkje, frontane er skarpe. Korleis skal det gå?

- Ein kan sjølv sagt byggja bruer mellom folk - men det er ikkje mulig med hjartelause folk som ikkje er i stand til å endra mening. Me er alle etterkomarar etter Adam og Eva, me er alle søsken. Men enkelte tenkjer ikkje slik. Hadde det ikkje vore for slike folk, ville me kome vel overeins med kvarandre her i landet.

Turemis meiner ikkje at president Erdogan har fått for stor makt.

- Samlar du ti personar for å koka ein kopp vatn, vil ein av dei garantert søla. Har me éin person som står for eit godt og rettferdig styre, vil eg ikkje gå imot han.

Turemis torer ikkje spå om korleis det vil gå i lokalvalet i Istanbul. Han håper bare på eit rettferdig val.

- Det spelar ikkje noko rolle om AKPs Binali eller nokon andre vinn, så lenge valet er korrekt gjennomført. Eg håper ein god person vinn og at vår kjære Istanbul får det godt.

På dette tidspunktet har hjelparen vår signalisert at det bør vera nok, at me bør koma oss ut og bort. Stadig fleire menn er innom cafeen, ser bort på oss, lurer på kva som skjer. Før eller seinare fryktar fiksaren at feil person skal bli for nysgjerrig.

Me takkar for oss, går ut og over torget mens sola er på veg ned over Kasimpasa. Fasten er ennå ikkje broten.

Saksøkt redaktør

Forsøka våre på å få på plass intervjuavtalar går middels godt. Somme av dei me har på lista vår, er

utanlands. Andre har ikkje tid på så kort varsel. Men me klarer å få til ein avtale med Fatih Polat, som er ein venn av Asli og sjefredaktør i Evrensel, ei av dei få avisene som stadig kjem ut og som driv kritisk og uavhengig journalistikk i Tyrkia.

- Me blir saksøkte heile tida. Me har blitt stengt ned 2-3 gonger, fått bøter fleire gonger, seier Polat, der han tek imot oss på kontoret sitt mellom ein tannlegetime og redigering av morgondagens førsteside.

Dagen før var han nok ein gong i retten, skulda for å ha fornærma presidenten. Polat og hans støttespelarar meiner han klart er innanfor internasjonale og europeiske standardar for ytringsfridom. Polat trykka ein artikkel av den britiske gravejournalisten Craig Shaw som allereie var publisert på nettstaden theblacksea.eu. Saka handla om ein påstått hemmeleg oljetankaravtale mellom Erdogans familie og ein styrtrik forretningsmann. Mens andre tyrkiske aviser bare trykka ein notis om saka, trykka Evrensel heile artikkelen uredigert, fordi Polat meinte dette var viktig å få vita om for tyrkiske lesarar. Men tittelen han gav saka, skulle altså få han i trøbbel. For der skreiv Polat: «Kva seier dei som blir trekt fram her om skuldingane mot Erdogan-familien?»

Med seg i retten hadde Polat representantar både for tyrkiske og internasjonale organisasjonar som Article 19 og PEN international, som er djupt bekymra over mediesituasjonen i Tyrkia under Erdogan. Tyrkia har sidan kuppforsøket i 2016 sett den tvilsame rekorden i å ha fengsla flest journalistar i verda.

Adrenalinkick å vera journalist

- Eg sa i retten at eg ikkje har fornærma presidenten og at det eg gjorde ligg innanfor ytringsfridomen. Eg sa også at eg kjem til å halda fram med å stilla spørsmål. Det gir eit adrenalinkick utan like å vera journalist i dagens Tyrkia, flirer Polat.

Avisa han leiar, har ikkje så stort papiropplag, mellom 5000 og 7000 aviser dagleg. Men innhaldet når langt breiare ut, gjennom diverse digitale kanalar. Sjølv dei

største tyrkiske avisene har eit langt mindre opplag ein kva ein kanskje skulle tru i eit land med 80 millionar innbyggjarar.

- Enkelte pro-statlege aviser påstår å ha eit opplag på 100.000, men me veit at det eigentleg bare er på 60.000, seier Polat, som meiner folk heller ikkje stoler på mediene på same måte som før.

Evrensel har rundt 60 tilsette i Istanbul, og kontor både i andre tyrkiske byar og i Tyskland og Storbritannia. Sjølv meiner Polat at avisa ikkje er opposisjonell.

- Frå utsida ser me kanskje ut til å liggja langt til venstre politisk, men me bruker ikkje propagandaspråk og er strengt faktaorienterte i journalistikken vår, seier Polat.

Ifølgje redaktøren les alle slags folk avisa. Mange arbeidarar les Evrensel på grunn av arbeidslivsstoffet deira. Mange les avisa på grunn av det dei skriv om kvinner, om homofiles situasjon, om studentar, om kurdarar, om tyrkisk politikk. Mange av dei 1128 akademikarane som i januar 2016 skreiv under på eit opprop for at krigen mellom tyrkiske styresmakter og den kurdiske PKK-militsen måtte stansast, les Evrensel. Ei oppteljing frå 2018 viste at 5822 tyrkiske akademikarar hadde mista jobben etter kuppforsøket to år tidlegare. Ifølgje Polat foregår det nå ein massiv hjerneflukt av akademikarar og intellektuelle ut av Tyrkia, ein hjerneflukt som er svært skadeleg for landet.

Fri presse?

Ifølgje Polat er det fem kritiske aviser igjen i Tyrkia, etter at dei fleste andre er stengde eller statskontrollerte. Som Tyrkias eldste avis, Cumhuriyet, som stadig kjem ut, trass i truslar, åtak, mord og at store delar av staben har blitt arrestert.

- Samtidig blir det gjort godt og uavhengig arbeid av fleire andre på digitale flater. Så lenge Tyrkia har ein slags relasjon med EU, vil me kunna eksistera - sjølv om me heile tida risikerer å bli stengde. Erdogan

hamrar laus på oss kvar dag, men samtidig kan han seia til EU at Tyrkia er eit demokrati, for me har framleis nokre frie aviser og journalistar i landet.

- Evrensels eksistens blir eit slags prov for presidenten på at det - trass alt - framleis er mulig å driva kritisk journalistikk i Tyrkia?

- Ja og nei. Vår eksistens blir eit slags prov på at me ikkje er Nazi-Tyskland. I alle fall ikkje ennå. Men me nærmar oss noko farleg, svarer Polat.

Han karakteriserer det som å vandra i eit minefelt å prøva å laga fri og kritisk journalistikk i dagens Tyrkia.

- Men me har lært oss kor me kan trø. Så lenge minene ikkje eksploderer under oss, er det ok.

- Blir de ikkje forsiktigare og sensurerer dykk sjølv i ein slik situasjon?

- Eg liker ikkje å bruka ordet «sjølvensur» om det me gjer. Men samtidig er det ikkje realistisk å *ikkje* driva med sjølvensur om me skal overleva som avis. Me må vera veldig nøye med korleis me formulerer oss. Me seier dei same tinga, men kanskje litt meir indirekte.

Som redaktør har Polat eit ekstra, personleg ansvar for sikkerheita til medarbeidarane sine. Han må heile tida tenkja grundig gjennom kva han kan trykka, og kva konsekvenser det kan få for kollegene. Det finst ting han kan skriva i sine kommentarar som ikkje kan stå på trykk i ein av journalistanes nyheitsartiklar. Han må, på vegne av avisa, ta ein større risiko for sjølv å bli saksøkt.

Evrensel har også opplevd fysiske åtak på sine journalistar. I 2014 blei Mithat Fabian Sözman banka opp av maskerte menn mens han var på veg heim på kveldstid. Sözman hamna på sjukehuset etter åtaket.

- Risikoen kjem ikkje frå den vanlege mannen i gata. Dette er godt organisert. Sist veke blei to tyrkiske journalistar angripne i to ulike byar, seier Polat.

Spennande omval

Kva trur den kritiske redaktøren om det komande omvalet i Istanbul? Polat trur AKP kjem til å bruka diverse metodar for å juksa seg til ein siger.

- Dei kan til dømes oppsøka bydelar der opposisjonspartiet CHP står sterkt. Dei kan truga frivillige. Dei kan truga folk som ikkje stemmer på Erdogans parti, seia at dei har noko kompromitterande på dei, eller kanskje tilby pengar for å stemma på AKP, seier Polat.

Likevel trur han at Imamoğlu vinn til slutt.

- For i motsetnad til den tradisjonelle CHP-politikaren, har Imamoğlu også gjennomslag hos dei religiøse. Og det som har skjedd i Istanbul etter valet, er så ille at sjølv folk i AKP reagerer.

Polat ser tilbakeslaga i Istanbul og Ankara, storbyane AKP tapte i lokalvalet, som dei første teikna på ein større tendens i Tyrkia. Han meiner at vinden er i ferd med å snu for AKP, etter årevis med medvind, og at nedturen har starta.

- Erdogans reaksjon og refleks er den same ein kan sjå hos Midt-Austens diktatorar. Likevel er eg mot eit kupp eller for sterkt internasjonalt press. Det tyrkiske samfunnet og demokratiet må sjølv gjera jobben med å fella Erdogans regime.

Polat meiner Erdogan kom til makta som følgje av ei djup, økonomisk krise i landet og at dei etablerte partia og elitane hadde spelt fallitt.

- AKP kom som ein forsmak på dei populistiske partias framgang.

AKP fekk 34,4 prosent av stemmene ved valet i 2002 - etter å ha eksistert i bare 15 månader. Men valordninga i Tyrkia gjorde at partiet fekk nesten to tredjedels fleirtal i parlamentet. Sperregrensa på ti prosent førte til at dei styrande partia blei utraderte frå

nasjonalforsamlinga. Dette var eit massivt protestval, og direkte sjokkerande at eit parti frå islamistrøsla overtok makta i sekulære Tyrkia.

- Erdogan blir sett på som ein sterk mann, som ein frelsar, som ein landsfaderfigur i tradisjonen etter Atatürk. Den stadige kranglinga hans med utlandet blir tolka som styrke, seier Polat, som likevel trur Erdogan har passert toppen av sin popularitet.

- Skulle Tyrkia halda fram med Erdogan, kjem det til å bli ei tragisk historie som vil få Dostojevskij til å framstå som lystig lesing. Men eg trur ikkje det varer så lenge. Det blir bare eit kort, tragisk kapittel i Tyrkias historie, men ikkje nok til ein heil, tjukk roman.

Tomrommet etter Asli

Aslis mor Mine er 75 år, men har endå meir intenst kobbaraudt hår enn dottera. Ho har dei same krittkvite tennene når ho smiler. Men ho er ikkje så rørig som ho ein gong var. Stokken hennar klikkar mot fortauet på vår sakte vandring mot Aslis tomme leilegheit. Når det blir for bratt, treng ho ein arm å støtta seg mot.

- Nerven i beina fungerer ikkje som dei skal. Eg blei dårlig to dagar før Asli slapp ut av fengsel. Legane seier sjukdommen er stressrelatert, fortel mora.

Ho tok heldigvis telefonen då hjelparen vår ringte. Sa ja til å møte oss etter å ha konferert med dottera i Frankfurt.

Nå bur ho på gamleheim. Fram til for eit halvt år sidan på dobbeltrom med ektemannen ho gifta seg med etter å ha skilt seg frå Aslis far. Men så døydde han. Nå er ho aleine.

Aslis tomme leilegheit ligg på toppen av ei lita bustadblokk i ein bratt bakke. Me må ta mange pauser opp trappene til fjerde etasje for at mora skal få pusten igjen, ho orsakar seg gong på gong for at det går så sakte med henne.

Så er me oppe. Døra inn til leilegheita er litt treig, det er

som om ho har festa seg i karmen etter å ha vore stengt så lenge. Men når døra får eit kraftig puff, glir ho opp med eit tungt sukk.

Innestengt og gammal luft slår mot oss. Me opnar vindauga. Inn strøymmer bønnerop, fuglesong og frisk luft.

Gevær mot ord

Asli låg og sov då spesialstyrkene kom den ettermiddagen i august, ein månad etter det mislukka militærkuppet Asli ikkje hadde hatt noko med å gjera. Militærkjøretøya sperra av dei smale gatene utanfor, naboane fekk bryskt beskjed om å halda seg unna vindauga. Opp dei bratte, smale trappene sprang ei lang rekke tungt væpna menn for å ta ei tynn, vever dame som ikkje hadde andre våpen enn orda og bøkene sine.

Dei maskerte soldatane dundra på døra, trengde seg inn til den fortumla og overraska Asli, gjekk gjennom heile leilegheita på jakt etter prov. Prov på kva? Gudane veit.

- Det kom ikkje overraskande på meg at Asli til slutt blei teken, seier mora.

Ho hadde blitt meir og meir bekymra med åra. Hadde sett korleis Asli utfordra det stadig strengare regimet, hadde oppfordra henne til å pakka kofferten og dra utanlands. Sjølv meinte Asli ho heldt seg innanfor lova. Og fram til denne augustdagen i 2016 hadde det jo gått fint, på eit vis.

- Tidlegare den ettermiddagen såg eg på TV at fleire spaltistar i avisa Özgür Gündem blei arresterte. Då tenkte eg at også Asli var i fare, seier mora, der ho sit i dotterars irrgroene sofa.

Dermed ringte ho dottera, frå feriehuset i Altinoluk der ho skulle tilbringa sommaren. Men Asli sov og tok ikkje telefonen. Ho vakna ikkje før det dundra på døra.

Mora pleier eigentleg ikkje ta telefonen når det ringer

frå eit ukjent nummer, men denne augustdagen i 2016 var eit unntak. Heldigvis. I den andre enden var dottera. Ho ringte frå politistasjonen, hadde fått lov til å ta éin telefon.

- Ho sa at eg ikkje skulle vera redd, men at ho var arrestert.

Ikkje vera redd!? Sjølvsaft blei mora redd. Ho var i tillegg sjokkert. Ho pakka kofferten og kom seg tilbake til Istanbul så raskt ho kunne. Ho drog til husværet, snakka med huseigaren, som hadde sett heile opptrinnet. Han sa Asli hadde sett rolig ut, i det minste på overflata, og at soldatane hadde teke henne med seg til hovudpolitistasjonen. Men då mora kom dit, var ikkje Asli der. Ho var heller ikkje på den neste staden mora prøvde.

- Eg hadde med medisinane Asli er heilt avhengig av, men fekk ikkje gitt dei til henne.

Dei første dagane i forvaring var fryktelege for Asli. Ikkje hadde ho medisinane sine, ikkje fekk ho vatnet ho bad om, cella og senga stinka. Og ikkje skjøna ho kva ho var anklaga for.

Skjønar mora seg på korleis dottera skulle enda her? I ei stinkande fengselscelle i Istanbul - og sidan i eksil?

- Asli har alltid vore i opposisjon - til det aller meste. Ho har aldri klart å sjå det fine i livet. Ho ser alltid det mørke. Ho forsvarer alltid dei svake, svarer mora.

Mulig med opposisjon?

Det kunne ha gått annleis. Asli kunne jo blitt ein vellukka akademikar, ein fysikar med mastergrad frå CERN og doktorgrad frå Rio de Janeiro. Hadde det ikkje vore for at ho plutseleg hoppa av, kom heim og skulle vera forfattar. Korleis såg foreldra på det valet?

- Eg tenkte at Asli er fri og oppegåande og stolte på hennar val. Faren hennar var meir ueinig, og prøvde å snakka henne frå det, seier mora.

Og lenge gjekk det jo også greitt. Asli var forfattar, vann litterære prisar, var rett nok i opposisjon og tidvis kontroversiell når ho gjekk inn i kjenslege tema.

- Men eg var ikkje bekymra. Ikkje før Erdogans AKP kom til makta og ting begynte å endra seg i det tyrkiske samfunnet, seier mora.

- Skjønar du korleis Asli blei slik - kvifor ho er i opposisjon til alt og går inn i dei vanskelege problemstillingane?

- Ho kjem frå ein familie som er på venstresida politisk. Asli lærte frå barnsbein av om undertrykking av arbeidrar verda over. Ho fekk nokre idear der. Men det er nok ei blanding av personlegheit, bakgrunn og utdanning. Asli toler ikkje urettferdigheit. Ho skriv berre om problem, ikkje om livets lyse sider.

Lyspunktet i den mørke tida Asli sat i fengsel - mora omtaler det som eit positivt sjokk - viste seg allereie morgonen etter arrestasjonen. Då begynte moras telefon igjen å ringa. Frå menneskerettsaktivistar, frå nasjonale og internasjonale journalistar. Kampanjen for å få Asli fri starta umiddelbart, og alle som engasjerte seg gjorde det dei kunne for å leva opp til sitt eige slagord: «Asli Erdogan is not alone». To gonger i veka stilte støttespelarane seg opp utanfor fengslet. Dei song - heilt til dei ikkje fekk lov lenger - stilte opp med plakatar og slagord. Støtta frå inn- og utland fekk også mora til å slappa litt meir av. Det gav henne glede i ei vanskeleg tid:

- Det er eit mirakel at Asli slapp ut av fengslet etter såpass kort tid. Det vanlege er at dei arresterer deg - og så bruker dei eit år eller to på å koma fram til den formelle tiltalen. Eg trur støtteaksjonane både frå Tyrkia og frå utlandet bidrog til å få Asli ut så raskt.

Men saka er på ingen måte over. Framleis heng den alvorlege tiltalen om å ha støtta ein terrororganisasjon over Aslis hovud. Straffa er livstid.

- Saka har vore tre år i rettssystemet. Eg veit ikkje kvifor saka mot Asli held fram, kvifor dei ikkje har

droppa anklagane, seier mora.

Vanlegvis slepp ein ikkje ut av landet når ein er under slik alvorleg tiltale. Men også her meiner mora det internasjonale presset var til hjelp, slik at Asli fekk tilbake passet og kunne dra til Tyskland for å motta menneskerettspris.

Heim igjen?

Men ho reiste altså berre med ein liten koffert, hadde aldri drøymt om at ho ikkje skulle koma tilbake. Vindauga i leilegheita stod opne. På glasbordet ligg stablar av bøker og magasin. I bokhyllene som dekker to av veggane står dei kjære bøkene hennar igjen. Dei fleste på tyrkisk, av forfattarar me ikkje kjenner. Men her er også namn og titlar til å kjenna igjen. Faust. Dickens. Gogol. Dostojevskij.

I bokhylla står også eit foto av ein katt. Og diplommet for prisen ho fekk i Norge: Den første «Ord i grenseland-prisen», der juryen skriv, på norsk:

«I en like stilsikker som magisk og prosapoetisk stil har hun i kronikker, artikler, essays og i romaner fanget og gestaltet den kvinnelige erfaring i en verden av sosiale hierarkier, eksklusjoner, trusler og vold. Tross hatkampanjer rettet mot seg, risiko for å settes i fengsel og for å havne i landflyktighet har Asli Erdogan gjennom årene stadig holdt fast ved sitt grunnleggende moralske engasjement.»

Men nå er altså Asli borte. Det står bare ei tom leilegheit igjen. Rett nok full av bøker og minner.

Korleis er det for ho som sit att, mora, som bare har dette eine barnet?

- Det er fælt at ho er borte. Men samtidig er det ei lette at ho bur trygt utanlands.

Dei saknar kvarandre fælt, mor og dotter. Mora dreg med jamne mellomrom til Tyskland på besøk. Ho var også med til Oslo, då Asli fekk pris der, skryt av kor fint det var, kor problemfrie folk virka, kor enkel og verdig

seremonien var, utan ekstravaganzaen som pregar slike offisielle settingar i Tyrkia.

Og så håper mora at dei éin dag kan møtast på den greske øya Lesbos, som ligg bare 40 minuttar med båt frå der ho har feriehus.

- På Lesbos kan me sjå lysa frå Tyrkia. Så då kan Asli i det minste sjå litt av heimlandet. Dessutan veit eg at ho saknar havet.

Asli har reist kolossalt mykje heilt sidan ho var 20 år. Mora har vore van med at dottera har vore borte. Men denne gongen er det annleis. Dette er første gong dottera har reist - og ikkje kan koma heim igjen. Det er hardare for begge to.

- Trur du Asli nokon gong kjem heim igjen?

- Eg er optimist. Ting vil måtta endra seg i Tyrkia. Demokratiet vil måtta koma tilbake ein gong. Forhåpentlegvis skjer det snart. Då kan Asli koma heim.

Livet i Frankfurt

Tyskarane har prøvd å hjelpa Asli til rette. Frankfurt og Bokhuset har stilt opp, det same har Icorn og fleire andre. Ho får litt pengar kvar månad. Ho er ute av fengsel, ute av Erdogans autoritære Tyrkia, fri til å skriva, til å reisa. Men når me tilbake på Bokhuset spør om ho dermed har det fint, lynar det i augo hennar:

- Du snakkar med ditt norske pass. Eg har ingen garantiar. Ingen av problema mine er over. Det kjem stadig nye slag. Situasjonen min er uavklart. Eksilet er eit fengsel. Heile verda har blitt mitt fengsel.

Ikkje har Asli noko sosialt liv i Frankfurt. Det første året ho skulle bu i byen, var ho så mykje på reise at det knapt var mogleg å bli kjent med nokon. Økonomi og inntekter er usikre, ho er i full kringel med den tyrkiske forleggjaren sin når me besøker henne.

Sommaren 2018 blei ho så sjuk at ho hamna på

sjukehus. Då sa ho stopp til nye reiser. Så slo depresjonen inn. Ho snakka stadig om sjølv-mord, skal starta i psykoterapi eit par veker etter vårt besøk.

- Eg ser at eg treng det. Eg toler ikkje så mykje meir.

Det er vanskeleg å skjønna kor vanskeleg det er å leva i eksil før du sjølv opplever det, meiner Asli. Ho innrømmer at ho gjer nøyaktig det ho har kritisert andre som bur i eit nytt land for: Ho nektar å læra seg språket. Ho set seg ikkje inn i bussruter eller rutiner. Ho har ikkje kjøpt eitt einaste klesplagg sidan ho kom. Ho set ikkje pris på byen ho bur i, finn han ikkje spennande eller eksotisk, slik ein turist som er på besøk kan gjera.

- Eg trur det skuldast frykt. Ein immigrant kjem til ein ny heim. Ein som lever i eksil har ikkje fått ein ny heim, men tenkjer heile tida at han skal tilbake, at alt bare er midlertidig.

Sjølv om Asli er fri i Frankfurt, er ho her ikkje frivillig. Å integrera seg på ein ny stad blir bare vanskelegare med alderen, meiner ho.

Men samtidig som framtida er uavklart, har ho tilbod både frå Tyskland, USA og Frankrike etter at gjesteopphaldet i Frankfurt er over.

- Så eg er jo ein av dei heldige, seier ho.

Klarer Asli å skriva?

Men. Det kanskje mest sentrale spørsmålet for ein forfattar som blir hindra i å skriva i heimlandet, og som må dra i eksil for å kunna arbeida og ytra seg fritt: Klarer Asli å skriva?

- Forleggjaren min i tyske Penguin gjorde meg ei teneste: Han ba meg om ein ny tekst, med utgangspunkt i fengselsopphaldet mitt.

Asli skulle ha levert teksten hausten 2018. Så til jul. Ho nådde ingen av fristane.

- Men eg tok fatt på skrivinga nå i januar. Eg innsåg at

eg faktisk kan skriva om dette, at det er mulig for meg å bruka erfaringa litterært.

Asli reknar seg som ein eksistensiell forfattar. På mange måtar ein gammaldags forfattar det finst få igjen av, i ein sjanger som har gått av moten.

Ho skriv basert på traume.

- Det finst ingen garanti for at eg lukkast, og klarer å skriva gode bøker. Likevel gjer livet mitt meg i stand til å ta tak i tema andre ikkje kan. Det finst mange traumatiserte menneske i verda, men få av dei er forfattarar som kan skriva bøker om korleis det er å oppleva dette, seier Asli, før ho oppsummerer seg sjølv slik bare ein forfattar kan:

- Eg syng arier med kniven mot strupa.

Epilog

Då resultata frå omvalet på borgarmeister i Istanbul begynte å koma inn kvelden 23. juni, tok folket til gatene. Avisene rapporterte om ekstase og gledesrus. Om unge menneske som ropte at dette var starten på eit nytt Tyrkia, utan diskriminering, med demokrati.

Mens opposisjonspartiet CHPs kandidat Ekrem Imamoğlu vann det første valet 31. mars med ein knapp margin på 13.000 stemmer, viste det endelege resultatet i omvalet ein knusande siger. Imamoğlu fekk 54 prosent - 800.000 stemmer meir enn kandidaten frå president Erdogans parti AKP. Demokratiet hadde blitt utfordra - og sgra.

New York Times karakteriserte valresultatet som det største tapet i president Erdogans politiske karriere. 25 år etter at han sjølv blei vald til borgarmeister i Istanbul hadde Erdogan og hans parti mista makta i Tyrkias største, viktigaste og mektigaste by. Istanbul har alltid vore Erdogans by. Men ikkje nå lenger.

Spørsmålet er om valnederlaget i Istanbul var det første teiknet på at Erdogans makt og hegemoni begynner å slå sprekker. Fleire snakkar om Imamoğlu

som ein mulig utfordrar til presidentembetet i framtida. Ein garantist for Tyrkia som eit sekulært demokrati.

I oktober 2019 skaper Tyrkia og president Erdogan på ny overskrifter og reaksjonar verda over. Etter ein telefonsamtale der USAs president Donald Trump gir grønt lys, går tyrkiske styrkar inn i Syria og til åtak på kurdarane som fram til dette punktet hadde vore USAs allierte i kampen mot IS.

Asli er hausten 2019 framleis Icorns gjesteforfattar i Frankfurt. Debutromanen hennar «Skjellmannen» blir denne hausten gitt ut på norsk.

Kjelde: Nilas Johnsen: Erdogan. Tyrkias nye sultan. Aschehoug, 2019.

5 spørsmål TIL ASLI:

Kva saknar du mest heimefrå?

Te. Venner. Mor. Havet. Eg er van med å sjå havet kvar dag.

Kva er det beste ved fribyen du bur i?

At Frankfurt er ein internasjonal by. At det er Tysklands publiseringshovudstad, ein stad der forlaga oppsøker meg. Bokmessa. Klassisk musikk. Kulturlivet.

Kva er det raraste ved fribyen du bur i?

Eurosymbolet i plast. «Money talks,» er beskjeden eg les ut av det. Eg skjønar ikkje kvifor dei har det her. Det er ikkje mitt symbol.

Er stemma di meir eller mindre viktig frå eksilet enn ho var heime?

Eg har fått eit større publikum etter at eg hamna i fengsel. Fengslinga blei ei verdsomspennande sak, som førte til mange intervju. Men i tyrkisk presse står det nesten ingenting om meg. Heller ikkje når eg vinn internasjonale prisar.

Kjem du nokon gong til å dra heim igjen?

Eg stiller meg ikkje det spørsmålet. Eg kan ikkje. Eg held håpet i live, men har samtidig ingen grunn til å vera særleg optimistisk. Tyrkia vil nok helst at eg ikkje kjem tilbake, og eg planlegg livet mitt som om eg ikkje skal tilbake dei næraste ti åra.

På torget i Kasimpasa-bydelen flagrar tyrkiske flagg over hovuda våre.

Fatih Polat er redaktør for ei av Tyrkias svært få frie og kritiske aviser. Han og avisa Evrensel blir stadig saksøkt av styresmaktene.

Faktaboks:

Asli Erdogan (f. 1967)

Forfattar, menneskerettsaktivist og kvantefysikar frå Tyrkia. Har vunne mange internasjonale prisar.

Flytta frå heimlandet i 2017, etter å ha blitt fengsla året før. Saka hennar framleis ikkje avslutta i det tyrkiske rettsvesenet.

Busett i Frankfurt. Tidlegare fribyforfattar i Krakow.

Asli Erdogan kjenner seg ikkje heime i Frankfurt. Eksilet har blitt hennar nye fengsel. | Tyrkia er delt i to. Samtidig som dei religiøse og konservative har styrka seg, liknar nattelivet i Istanbuls klubbar på andre, vestlege storbyar. | Gezi-parken midt i Istanbul har vore åstad for politiske demonstrasjonar og samanstyrt. Nå er politiet svært synleg til stades. | Kemal Atatürk (i midten) etablerte den sekulære staten Tyrkia. Erdogan er i ferd med å ta landet i islamistisk retning - og har bygd ein omstridd moské her ved Taksim-plassen. Aftenbladets fotograf blir sjølv filma når han tek dette biletet. | Tyrkia har ein sekulær grunnlov, men det overveiande fleirtalet av tyrkarar er muslimar og religionen har fått ei stadig viktigare rolle også i politikken under Erdogan. | Recep Tayyip Erdogan vaks opp i bydelen Kasimpasa i Istanbul. Her støttar den store majoriteten presidenten. | Munir Turemis har

møtt president Erdogan fleire gonger. Her på Vural Café i bydelen Kasimpasa er presidenten svært populær. | | Ei tyrkisk kvinne på veg til bønn i Den blå moské. | Ingen vatnar lenger potteplantene i Asli Erdogans leilegheit i Istanbul. | Aslis mor er dårlig til beins. Hit til Aslis leiligheit kom soldatane for å arrestera dottera i august 2016. | Aslis soverom står tomt. Skal ho nokon gong få leggja seg til å kvila her igjen? | Asli har blitt utfordra av forleggjaren sin om å bruka den dramatiske erfaringa av å bli sett i fengsel litterært. Så langt har ho ikkje fått det til. | Frankfurt er Tysklands finansielle sentrum. Men det er også Tysklands publiseringshovudstad. | Ho har dansa, ho har utdanna seg til kvantefysikar. Men så gjorde Asli Erdogan eit dramatisk livsval, og blei forfattar. | Istanbul er Tyrkias største og viktigaste by. Dermed svei valnederlaget til Erdogans parti AKP ekstra sterkt - før det blei underkjent.

© Stavanger Aftenblad

Alle artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke videreformidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les hele nyheten på <http://ret.nu/hAUOqMts>

NY PRIS TIL ASLI ERDOGAN

Dag og Tid. 06.09.2019. Side: 14

Den velsedde tyrkiske journalisten, forfatteren og menneskerettsaktivisten har fått mykje heider. I fjor heidra Norsk PEN henne for tallause bidrag innanfor litteratur og aktivisme i meir enn eit tiår.

Seinare har ho fått Simone de Beauvoir-prisen og fredsprisen i namnet til Erich Maria Remarque. No får ho prisen med namnet Disturbing the Peace, Award to a Courageous Writer at Risk. Prisen vert delt ut av enka til Vaclav Havel i New York 26. september.

Asli Erdogan har skrive essay og artiklar med tema som fengsel, tortur, kvinnemishandling og kurdarrettar. Debutromanen hennar, Skjellmannen, er no tilgjengeleg i norsk omsetjing ved Ingeborg Fossetøl.

Asli Erdogan er framleis forfølgd i Tyrkia og lever i eksil.

© Dag og Tid

Aller artikler er beskyttet av lov om opphavsrett til åndsverk. Artikler må ikke viderefremidles utenfor egen organisasjon uten godkjenning fra Retriever eller den enkelte utgiver.

Les hele nyheten på <http://ret.nu/w3D0LtcW>

14 KULTUR

NY PRIS TIL ASLI ERDOGAN

Den velsedde tyrkiske journalisten, forfatteren og menneskerettsaktivisten har fått mykje heider. I fjor heidra Norsk PEN henne for tallause bidrag innanfor litteratur og aktivisme i mer enn et tiår. Seinare har ho fått Simone de Beauvoir-prisen og fredsprisen i namnet til Erich Maria Remarque. No får ho prisen med namnet Disturbing the Peace, Award to a Courageous Writer at Risk. Prisen vert delt ut av enka til Vaclav Havel i New York 26. september.

Asli Erdogan har skrive essay og artiklar med tema som fengsel, tortur, kvinnemishandling og kurdarrettar. Debutromanen hennar, Skjellmannen, er no tilgjengeleg i norsk omsetjing ved Ingeborg Fossetøl.

Asli Erdogan er forfatter og journalist i Tyrkia. Foto: Reuters / NTB

til@dagtid.no

Handlenett.no

Gåvene til den som har alt og til deg som fortener noko ekstra! Fri frakt!

Andre verdenskrig - gjensyn og dypdykk

I 2019 er det 80 år siden utbruddet av andre verdenskrig. HL-senteret og Universitetet i Tromsø markerer dette med en internasjonal forelesningsserie.

TIRSDAG 10. SEPTEMBER

KL. 18.00 - 20.00

LITTERATURHUSET I OSLO

Wergelandsveien 29

HVERDAG I

EKSTREME TIDER

Professor Maria Fritsche

NTNU

Semvering: matrikula

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

14 KULTUR

NY PRIS TIL ASLI ERDOGAN

Den velsedde tyrkiske journalisten, forfatteren og menneskerettsaktivisten har fått mykje heider. I fjor heidra Norsk PEN henne for tallause bidrag innanfor litteratur og aktivisme i mer enn et tiår. Seinare har ho fått Simone de Beauvoir-prisen og fredsprisen i namnet til Erich Maria Remarque. No får ho prisen med namnet Disturbing the Peace, Award to a Courageous Writer at Risk. Prisen vert delt ut av enka til Vaclav Havel i New York 26. september.

Asli Erdogan har skrive essay og artiklar med tema som fengsel, tortur, kvinnemishandling og kurdarrettar. Debutromanen hennar, Skjellmannen, er no tilgjengeleg i norsk omsetjing ved Ingeborg Fossetøl.

Asli Erdogan er forfatter og journalist i Tyrkia. Foto: Reuters / NTB

til@dagtid.no

Handlenett.no

Gåvene til den som har alt og til deg som fortener noko ekstra! Fri frakt!

Andre verdenskrig - gjensyn og dypdykk

I 2019 er det 80 år siden utbruddet av andre verdenskrig. HL-senteret og Universitetet i Tromsø markerer dette med en internasjonal forelesningsserie.

TIRSDAG 10. SEPTEMBER

KL. 18.00 - 20.00

LITTERATURHUSET I OSLO

Wergelandsveien 29

HVERDAG I

EKSTREME TIDER

Professor Maria Fritsche

NTNU

Semvering: matrikula

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

14 KULTUR

NY PRIS TIL ASLI ERDOGAN

Den velsedde tyrkiske journalisten, forfatteren og menneskerettsaktivisten har fått mykje heider. I fjor heidra Norsk PEN henne for tallause bidrag innanfor litteratur og aktivisme i mer enn et tiår. Seinare har ho fått Simone de Beauvoir-prisen og fredsprisen i namnet til Erich Maria Remarque. No får ho prisen med namnet Disturbing the Peace, Award to a Courageous Writer at Risk. Prisen vert delt ut av enka til Vaclav Havel i New York 26. september.

Asli Erdogan har skrive essay og artiklar med tema som fengsel, tortur, kvinnemishandling og kurdarrettar. Debutromanen hennar, Skjellmannen, er no tilgjengeleg i norsk omsetjing ved Ingeborg Fossetøl.

Asli Erdogan er forfatter og journalist i Tyrkia. Foto: Reuters / NTB

til@dagtid.no

Handlenett.no

Gåvene til den som har alt og til deg som fortener noko ekstra! Fri frakt!

Andre verdenskrig - gjensyn og dypdykk

I 2019 er det 80 år siden utbruddet av andre verdenskrig. HL-senteret og Universitetet i Tromsø markerer dette med en internasjonal forelesningsserie.

TIRSDAG 10. SEPTEMBER

KL. 18.00 - 20.00

LITTERATURHUSET I OSLO

Wergelandsveien 29

HVERDAG I

EKSTREME TIDER

Professor Maria Fritsche

NTNU

Semvering: matrikula

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-SENTERET

UNIVERSITETET I TROMSØ

HL-S